

Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrasında Oydan Yoksunluğun Kapsamı ve Güncel Yargıtay Kararları

The Scope of Voting Disqualification in The Discharge of Board Members and Recent Decisions of the Court of Cassation

Birgül SOPACI ÖZTUNA*

ÖZ

Türk Ticaret Kanunu'na göre her payın en az bir oy hakkı olduğu kabul edilmekle birlikte, bu hakkın kullanımına yönelik yasal sınırlamalar da öngörülmüştür. Oy hakkının sınırlandırılma biçimlerinden biri olan “oydan yoksunluk”, TTK m. 436'da düzenlenmiştir. Bu çalışmada yalnızca yönetim kurulu üyelerinin ibrasına ilişkin oydan yoksunluk hali (m. 436/2) ele alınmaktadır. İbra kararı, şirketin ve olumlu oy kullanan ya da sonradan bu iradeyi bilerek pay devralan ortakların yönetim kuruluna karşı sorumluluk davası açma hakkını ortadan kaldırır; diğer pay sahipleri açısından ise altı aylık bir hak düşürücü süre başlatır (TTK m. 558/2). Bu nedenle oydan yoksunluk düzenlemesinin kapsamı ve uygulamasındaki belirsizlikler önem arz etmektedir. Çalışmada, TTK m. 436/2'nin amacı, kapsamı ve uygulamada ortaya çıkan sorunlar Yargıtay kararları çerçevesinde değerlendirilmekte, çözüm önerileri sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Oydan Yoksunluk, Yönetim Kurulu, İbra, Sorumluluk, Oy Hakkı.

ABSTRACT

Under the Turkish Commercial Code (TCC), each share generally carries a voting right; however, the exercise of this right is subject to statutory limitations. One such limitation—voting disqualification—is regulated under Article 436. This article focuses specifically on the disqualification from voting in resolutions concerning the discharge of board members, as set out in Article 436(2) of the TCC. A discharge resolution precludes shareholders who voted in favor—or those who knowingly acquired shares afterward—from bringing liability claims against the board. For other shareholders, the right to sue lapses six months after the resolution (TCC Art. 558/2). Due to these significant legal consequences, the scope and implementation of voting disqualification raise important interpretive questions. This study examines the purpose, scope, and practical challenges of Article 436(2), concerning recent decisions of the Turkish Court of Cassation, and offers proposed legal solutions.

Keywords: Voting Disqualification, Board of Directors, Discharge Resolution, Liability, Voting Rights.

* Prof. Dr., Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, ORCID 0000 0002 6880 9565.

Sorumlu Yazar/Correspondence Author: Birgül SOPACI ÖZTUNA

E-posta/E-mail: bsopaci@marmara.edu.tr

Geliş Tarihi/Received: 24.06.2025

Kabul Tarihi/Accepted: 12.07.2025

GİRİŞ

Oy hakkını düzenleyen “İlke” kenar başlığını taşıyan Türk Ticaret Kanunu (TTK) m.434’e göre, pay sahipleri oy haklarını genel kurulda paylarının toplam itibari değerleriyle orantılı olarak kullanırlar. Her pay sahibi sadece bir payı olsa da en az bir oy hakkına sahiptir. TTK m.478/1 hükmü ve 479/1 hükmü uyarınca kurulda veya esas sözleşme değişikliğiyle eşit itibari değerdeki paylara diğerlerinden farklı sayıda oy hakkı tanınarak oyda imtiyaz yaratılabilir. Buna karşılık genel kurulda alınacak esas sözleşme değişikliği, sorumluluk davası açılması ve ibra hakkındaki kararlarda oyda imtiyazın kullanılamayacağı da hükme bağlanmıştır (TTK.m.479/3). TTK perspektifinde her payın en az bir oy hakkına sahip olması ilkesi benimsenmişken ve oyda imtiyaz yaratılabileceği kabul edilmişken, bir taraftan da oy hakkının kullanılması bakımından yasal sınırlamalar getirilmiştir. Oy hakkının kullanılmasına engel olan yasal sınırlamalar “oydan yoksunluk” ve “oy hakkının donması” olarak ikiye ayrılır¹. Oydan yoksunluk TTK m.436’da düzenlenmiştir. TTK m.436/1’de pay sahibinin kendisi, eşi, alt ve üstsoyu veya bunların ortağı oldukları şahıs şirketleri ya da hâkimiyetleri altındaki sermaye şirketleri ile şirket arasındaki kişisel nitelikte bir işe veya işleme veya herhangi bir yargı kurumu ya da hakemdeki davaya ilişkin olan müzakerelerde oy kullanamayacağı; TTK m.436/2’de ise, yönetim kurulu üyeleriyle yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişilerin, yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmelerine ilişkin kararlarda kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamayacağı, öngörülmüştür. Bu çalışmamızın konusunu TTK m.436/2’de düzenlenen yönetim kurulu üyelerinin ibrasında oydan yoksunluk hali oluşturduğundan, oy hakkının donması ve ibra kararları dışındaki oydan yoksunluk hali bu makalenin inceleme alanı dışında kalmaktadır.

Anonim şirket genel kurulunda verilecek ibra kararı², ilgili faaliyet döneminde ibra kapsamındaki iş ve işlemlerden dolayı şirketin, ibra oylamasında olumlu oy kullanan ve ibra kararını bilerek payı devralan pay sahiplerinin yönetim kuruluna karşı sorumluluk davası açma hakkını ortadan kaldırır. Diğer pay sahiplerinin dava hakkının ise ibra kararının alındığı tarihten itibaren altı ay sonra düşmesine sebep olur (TTK m.558/2). İbra kararının bu etkisi sebebiyle kanun koyucu TTK m.479/3’de ibra kararında oyda imtiyazın işlemeyeceğini düzenlemekle yetinmemiş, ayrıca TTK m.436/2 hükmünde ibra oylamasında oydan yoksunluk halini düzenlemiştir. TTK m.436/2’ye göre, şirket yönetim kurulu üyeleri ve yönetimde görevli imza yetkisine sahip olanlar, yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmelerine ilişkin kararlarda kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamazlar. TTK m.436/2’deki hükmün konu ve kişiler bakımından kapsamına ilişkin uygulamada çeşitli sorunlar bulunmaktadır. Eski Türk Ticaret Kanunu (ETTK) döneminde de tartışılmış bu sorunlar günümüzde de doktrin ve içtihatlarda tartışma konusu yapılmaktadır. Bu sebeple çalışmamızda TTK’nun 436. maddesinin 2.fıkrasının uygulamasından doğan sorunlar ve bu sorunların Yargıtay kararlarındaki karşılığı ele alınarak incelenmiştir. TTK m.436/2’nin uygulamada yarattığı sorunların tespitine

1 Oy hakkına ilişkin yasal sınırlamalar hakkında detaylı bilgi için bkz. Tülay Gökdemir Tamer, *Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Oy Hakkının Kapsamı ve Etkisi* (Oniki Levha, 2022); Ayrıca bkz. Emrullah Kervankıran, *Anonim Şirkette Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu* (Oniki Levha 2024); Mehmet Bahtiyar, ‘Anonim Ortaklıkta İbraya İlişkin Bazı Sorunlar’ (2018) 6 (1) Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 101-109; Aydın Çelik, *Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrası* (Adalet 2007).

2 İbra kararına ilişkin detaylı bilgi için bkz. Salih Canöz, *Anonim Şirketlerde İbra* (Oniki Levha 2021).

geçmeden önce yasal düzenleme, mehaı ve amacı tespit edilecek; akabinde sorunlar doktrin ve içtihtatlar çerçevesinde değeriendirilip, çözüm önerisi sunulacaktır.

I. İBRA OYLAMASINDA OYDAN YOKSUNLUĞA İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMENİN KAYNAĞI VE AMACI

A. YASAL DÜZENLEME, MEHAZI VE AMACI

1. TTK m.436 Hükmü ve Kaynağı

Oydan Yoksunluk başlığını taşıyan TTK'nun 436.maddesindeki düzenleme şöyledir:

“(1) Pay sahibi kendisi, eşi, alt ve üstsoyu veya bunların ortağı oldukları şahıs şirketleri ya da hâkimi-yetleri altındaki sermaye şirketleri ile şirket arasındaki kişisel nitelikte bir işe veya işleme veya herhangi bir yargı kurumu ya da hakemdeki davaya ilişkin olan müzakerelerde oy kullanamaz.”

(2) Şirket yönetim kurulu üyeleriyle yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişiler, yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmelerine ilişkin kararlarda kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamaz.”

Bu düzenlemenin 6762 Sayılı ETTK'daki karşılığı “Mahrumiyet” başlığı altındaki 374.maddedir³. ETTK m.374/1'de TTK m.436/1'den farklı olarak pay sahibinin veya belirli derecedeki yakınlarının “ortağı oldukları kişi şirketleriyle, hakimiyetlerinde bulunan sermaye şirketlerinin” şirketle arasındaki kişisel iş veya davaya ilişkin kararlarda oydan yoksun olduğu düzenlenmemiştir; bu halde oydan yoksunluk 6102 sayılı TTK ile getirilmiştir. ETTK m.374 hükmünün TTK m.436/2'den bir diğer farkı ise ibra kararlarda oydan yoksun kişilerin “yönetim kurulu ve yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişiler” olması kriterini aramaması, oydan yoksunluk için herhangi bir şekilde şirket işlerine iştiraki yeterli görmesidir.

Hem ETTK m.374'ün hem de TTK m.436'nın mehaızını İsviçre Borçlar Kanunu'nun 695.maddesi (OR Art.695) oluşturmaktadır. OR m.695'e göre, yönetim kurulunun ibra edilmesine ilişkin kararlarda, ETTK m.374 ile benzer şekilde “yönetime herhangi bir şekilde iştirak etmiş kişilerin” oy hakkı yoktur⁴. Görüldüğü üzere kaynak kanun OR m.695'de TTK m.436/1'deki oydan yoksunluk haline yer verilmemiştir⁵. OR m.695, sadece şirket yönetim sürecine katılan kişilerin ibra kararlarda oy

3 ETTK m.374“(1) Pay sahiplerinden hiçbir, kendisi veya karı ve kocası yahut usul ve furuu ile şirket arasındaki şahsi bir işe veya davaya dair olan müzakerelerde, rey hakkını kullanamaz. (2) Şirket işlerinin görölmesine her hangi bir suretle iştirak etmiş olanlar, idare meclisi âzalarının ibrasına ait kararlarda rey hakkını haiz değildirlir. Bu yasağın murakıplara şümüli yoktur.”

4 Art.695 OR Ausschliessung vom Stimmrecht Bei Beschlüssen über die Entlastung des Verwaltungsrates haben Personen, die in irgendeiner Weise an der Geschäftsführung teilgenommen haben, kein Stimmrecht.

5 Buna karşılık İsviçre Dernekler Kanunu m.68'de (ZGB Art.68) dernek üyelerinin kendisi veya yakınları ile dernek arasındaki iş ve davalarda oydan yoksun oldukları öngörölümüştür. Bkz. Peter Böckli, *Schweizer Aktienrecht* (5.Auflage Schulthess Verlag 2022) § 8, N.587; Diğer taraftan İsvBK m.685'de (TTK m.497) payları borsada işlem gören bağıli nama yazılı payların esas sözleşmede öngörölülen limitlerin aşılması sebebiyle yönetim kurulu tarafından pay devrine onay vermemesi neticesinde pay defterinin “Oy Hakkı Bulunmayan Pay Sahipleri” kısmına yazılması durumunda da fiilen bir

kullanmalarını yasaklamaktadır. Bu itibarla TTK m.436'nın konu yönünden uygulama alanı, birinci fıkrasında pay sahiplerinin ve belirli derecedeki yakınları ile bunların ortağı bulundukları kişi şirketleri ile hakimiyetleri altındaki sermaye şirketleri arasındaki kişisel iş ve davaya ilişkin kararlarda da oydan yoksunluğu düzenlemiş olması sebebiyle, kaynak kanuna nazaran daha geniştir. Buna karşılık, "yönetime herhangi bir şekilde katılmış kişileri" oydan yoksun sayan OR m.695 hükmü karşısında TTK m.436/2'nin "yönetim kurulu üyeleriyle yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişiler" kriterini getirmiş olması sebebiyle kişilerin çevresi daraltılmıştır. Her iki hükmün ortak noktası ise, her ikisinde de ibra kararında oydan yoksun kişilerin bir başka pay sahibinin temsilcisi sıfatıyla oy kullanıp kullanamayacağına ilişkin bir açıklığın bulunmayışıdır.

Oydan yoksun pay sahiplerinin bir başka pay sahibini temsilen oy kullanıp kullanamayacağı sorusuna ilişkin olarak Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nun (AktG) 136.paragrafı (AktG § 136) açık bir düzenleme içermektedir. AktG p.136/1'in 1.cümlesinde, hiç kimsenin, kendisinin ibra edilip edilmemesine veya bir sorumluluktan kurtarılmasına ya da şirketin kendisine karşı bir talep ileri sürüp sürmemesi kararının alınmasında kendisi veya bir başkası adına oy hakkını kullanamayacağı belirtilmiştir⁶. AktG p.136'nın 2.cümlesinde, bir pay sahibinin birinci cümleye göre kullanmadığı oy hakkının bir başkası vasıtasıyla da kullanılamayacağı, açık bir şekilde ifade edilmiştir. Böylelikle oydan yoksun paylara ilişkin oy hakkının temsilci aracılığıyla kullanılması Alman Hukukunda kesin ve net bir şekilde yasaklanmıştır. Bununla da yetinilmeyerek, AktG p.136/2'de bir pay sahibini oy hakkını, şirketin, şirket yönetim kurulunun veya gözetim kurulunun talimatına göre ya da bağlı şirketin talimatına göre kullanmakla yükümlü kılan sözleşmenin ve aynı şekilde yönetim kurulu veya gözetim kurulunun ilgili önerileri lehinde oy kullanma yükümlülüğü getiren bir sözleşmenin geçersiz olduğunu da hükme bağlamıştır⁷.

Her ne kadar TTK m.436 hükmünde oydan yoksunluğa ilişkin hükümleri etkisiz bırakmak amacıyla yapılacak pay/pay senetleri devirlerini ve oy sözleşmelerini ya da başka bir pay sahibinin temsilcisi sıfatıyla kendi ibrasında oy kullanmayı doğrudan yasaklayan açık bir hüküm olmasa da doktrin ve içtihatlarda bunların geçersizliği kabul edilmektedir. Ayrıca oy hakkının kullanılmasına ilişkin sınırlamaları dolanmak veya herhangi bir şekilde etkisiz bırakmak amacıyla, payların veya pay senetlerinin devri ya da pay senetlerinin başkasına verilmesini geçersiz sayan TTK m.433 hükmünün mevcudiyeti de buna engeldir.

oydan yoksunluk meydana gelmiş gibi olsa da bu durum yasal anlamda gerçek bir oydan yoksunluk hali olarak kabul edilmemektedir. Bkz. Böckli, Aktienrecht 2022, §8 (n5) N.554; Ayrıca bkz.Kervankıran, (n1) 90-91.

- 6 AktG § 136 Ausschluss des Stimmrechts (1) Niemand kann für sich oder für einen anderen das Stimmrecht ausüben, wenn darüber Beschluß gefaßt wird, ob er zu entlasten oder von einer Verbindlichkeit zu befreien ist oder ob die Gesellschaft gegen ihn einen Anspruch geltend machen soll. Für Aktien, aus denen der Aktionär nach Satz 1 das Stimmrecht nicht ausüben kann, kann das Stimmrecht auch nicht durch einen anderen ausgeübt werden.(2) Ein Vertrag, durch den sich ein Aktionär verpflichtet, nach Weisung der Gesellschaft, des Vorstands oder des Aufsichtsrats der Gesellschaft oder nach Weisung eines abhängigen Unternehmens das Stimmrecht auszuüben, ist nichtig. 2Ebenso ist ein Vertrag nichtig, durch den sich ein Aktionär verpflichtet, für die Vorschläge jeweiligen des Vorstands oder des Aufsichtsrats der Gesellschaft zu stimmen.
- 7 Bkz.Tobias Tröger, 'AktG § 136 Ausschluss des Stimmrechts' in Christian Kersting, Jochen Vetter and Zetzsche Dirk (eds) Kölner Kommentar zum Aktiengesetz Band 3, Teilband 1a §§ 131-141 (3.Auflage Carl Heymanns Verlag 2021); Michael Arnold, '§ 136 AktG Ausschluss des Stimmrechts', Münchener Kommentar zum Aktiengesetz Band 3 §§118-178 in Wulf Goette, Mathias Habersack and Susanne Kalss (eds) (6.Auflage München C.H BECK), § 136 Rn.1-206.

2. TTK m.436/2 Hükümünün Amacı

TTK m.436'nın birinci fıkrasında öngörülen oydan yoksunluk halinin getirilmesindeki amaç, pay sahibinin kendisi, alt-üst soyu veya bunların ortağı olduğu kişi şirketleri veya hakimiyetlerindeki sermaye şirketleriyle şirket arasındaki kişisel nitelikte iş/işlem ve davalar hakkında şirket menfaatinin göz ardı ederek şahsi menfaatleri yönünde şirket çıkarlarına aykırı kararlar almasını önlemektir⁸. Birinci fıkra da yaratılan oydan yoksunluğun temelinde pay sahibinin şirket ile kendisinin ya da eşi, alt – üst soyu ve bunların ortağı veya hakim ortağı olduğu şirketlerle olan işlerde/işlemlerde veya davalarda doğacak menfaat çatışmalarında tarafsızlığını koruyamayacağı, bu yüzden şirketin ve diğer ortakların zarar görebileceği endişesi yatmaktadır⁹.

İnceleme konumuz TTK m.436 hükmünün ikinci fıkrasında ise amaç, çok daha spesifik bir alana ilişkindir. Yöneticilerin ibrasına ilişkin kararda yönetim kurulu üyeleri ve yönetimde görevli imza yetkisine sahip kişilerin oy kullanmaları yasaklanmakta; bu suretle sorumlu olanların kendi oylarıyla sorumluluktan kurtulmaları engellenmektedir. Genellikle anonim şirketlerde kurumsal yönetim ilkeleri çerçevesinde profesyonel yönetim tercih edilse de birçok şirkette –özellikle aile şirketleri ve kapalı anonim şirketlerde – çoğunluktaki pay sahiplerinin bizzat yönetim kurulunda ve yönetici pozisyonunda yer aldığı veya yönetimi oluşturma gücüne sahip olduğu bir gerçektir. Kanun koyucu ibrada oydan yoksunluk kuralını getirmekle aynı zamanda pay sahibi olan yöneticilerin paylarından doğan oy haklarını kendilerinin veya diğer yöneticilerin ibrasına ilişkin oylamada kullanarak şirkete karşı sorumluluktan kurtulmasını, bu yöndeki menfaat çatışmasını engellemeyi amaçlamaktadır. Aksi takdirde hiç kimsenin kendi davasında yargıç olamayacağı ilkesi zarar görür¹⁰. Şirketi kötü yöneten yöneticilerin bu şekilde sorumluluktan kurtulması şirketin zararına olabileceği gibi, doğrudan veya dolaylı zarar gören pay sahipleriyle, şirketin iflası halinde şirket alacaklıları bakımından da olumsuz sonuç doğurur. Bu durum ise tam anlamıyla bir menfaat çatışması oluşturur. Bu sebeple şirket yöneticilerinin ibra kararında oylamaya katılmamaları, şirketin, pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının menfaatinedir.¹¹ Hatta ibra kararında oy yasağı olan yöneticinin de menfaatine olduğu söylenebilir. Zira ibra kararında oy kullanmayan yönetici, eğer ibra edilirse, bu sayede kendi oyları dışındaki pay sahiplerinin oylarıyla objektif olarak aklanmış olur; şirketin ve karara olumlu oy vermiş pay sahipleriyle, ibrayı bilerek payı devralmış pay sahiplerinin kendisine yönelteceği sorumluluk talebinden hukuken kurtulmuş olur. Diğer pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının yöneltebileceği tazminat taleplerine karşı ise bir savunma vasıtası elde etmiş olur.

8 Ömer Teoman, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu*, (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları 1983) 16; N.Fusun Nomer, *Anonim Ortaklıkta Oydan Yoksun Paylar*, (Beta Yayınevi 1994) 4; Mehmet Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku* (16.Bası Beta 2022) 305; Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar* (8.Baskı Adalet 2022) § 31 N.166-172; Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi Cilt IV* (4.Baskı Adalet 2022), § 63 N.103a – 112.

9 Halil Arslanlı, *Anonim Şirketler II-III Şirketin Organizasyonu ve Tahviller* (Fakülteler Matbaası 1960) 54; Oğuz İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, (4.BasıYasa 1989) 137; Oğuz İmregün, *Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunları Telif Çareleri*, (İsmail Akgün Matbaası 1962) 36-37; Teoman, *Oy Hakkından Yoksunluk*, (n8) 16, 87; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, (n8) 305; Gökdemir Tamer, (n1) 327.

10 Ersin Çamoğlu, Reha Poroy ve Ünal Tekinalp *Ortaklıklar Hukuku I* (15.Bası Vedat 2021) N.614.

11 Böckli, *Aktienrecht* 2022, (n5) § 8, N.568.

Ayrıca gerek TTK m.436/1 hükmündeki gerekse 436/2'deki oydan yoksunluk kuralının azınlık pay sahiplerini koruyucu etkisi de bulunmaktadır¹². Eğer genel kurul gündeminde şirketle kişisel işlem/ dava veya ibraya ilişkin maddenin oylamasında oydan yoksun paylar şirket paylarının çoğunluğunu oluşturuyorsa, çoğunluğun TTK m.436'da belirlenmiş gündem maddelerinde oy kullanamayacak olması, ilgili gündeme ilişkin azınlığın iradesine uygun karar alınmasını sağlayabilir.

B. YÖNETİM KURULUNUN İBRASINDA OYDAN YOKSUNLUK KAVRAMI

1. Yönetim Kurulunun İbrası Kavramı

Anonim şirket yöneticileri TTK m.553 hükmü uyarınca kanundan, esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde şirkete, pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına karşı verdikleri zararlardan dolayı müteselsilen (TTK m.557) sorumludurlar. Genel kurulda alınacak ibra kararı, şirketin o faaliyet döneminde ibra kapsamındaki işlemler için yöneticilere karşı sorumluluk davası açma hakkını düşürmektedir. İbra kapsamındaki işlemler ile ilgili yeterince bilgilendirilmiş olmasına rağmen ibra kararı lehinde oy kullanan pay sahipleri ile ibra kararını bilerek payı devralan kişilerin de dava hakkı ibra kararı ile sona ermektedir¹³. Buna karşılık diğer pay sahiplerinin sorumluluk davası açma hakları ise ibra kararının alındığı tarihinden itibaren altı ay sonra ortadan kalkar (TTK m.558/2). Şirketin iflası halinde ise (TTK m.556) ibra kararı şirket alacaklılarının dava hakkına etki etmez¹⁴. Dolayısıyla ibra kararı ile birlikte diğer pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının dava açma hakkı hemen sona ermediğinden, ibranın esasen sorumluluğu kaldırmadığı, sadece dava hakkını düşürdüğü ve borcu ferileriyle birlikte sona erdiren borçlar hukuku anlamındaki ibradan (TTK m.131/1) farklı olduğu kabul edilmektedir¹⁵. İbranın yöneticilerin ibrada olumsuz oy vermiş pay sahiplerine ve iflas halinde alacaklılara karşı tazminat borcunu sona erdirmediğinden hareket eden bu görüşe göre, ibra kararının hukuki niteliği şahsi defidir¹⁶. Ancak bu görüşte¹⁷ şirketin dava hakkı ile pay sahiplerinin dava hakları ve şirket alacaklılarının dava haklarının ayrı birer dava hakkı olduğu hususu gözden kaçırılmaktadır. Hakim görüş şirketler hukukunda ibra kararının hukuki niteliğinin menfi borç ikrarı olduğu yönündedir¹⁸. İbra kararı, genel kurulun tek taraflı irade açıklamasıyla alınan yenilik doğuran bir hak niteliğindedir¹⁹.

12 Böckli, Aktienrecht 2022, (n5) § 8, N.568; Kervankıran, (n1)185.

13 Bkz. Ersin Çamoğlu, *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrasının Sorumluluk Davalarına Etkisi*, (1970) 36 (I-4) İÜHF 323, 327; Necla Akdağ Güney, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu* (2.Baskı Vedat 2016) 413 vd.

14 Aksi fikirde bkz. Çelik, (n1) 103; Aynı yönde bkz. Canöz, (n2) 30.

15 Canöz, (n2) 46-47.

16 Böckli, *Schweizer Aktienrecht*, (3.Auflage Zürich 2005) 2143; Canöz, (n2) 31-32.

17 Görüşün eleştirisi için bkz. Canöz, (n2) 32.

18 Zühtü Aytaç, *Anonim Ortaklıklarda İbra* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1982) 48; Arslanlı, (n9) 196; Ersin Çamoğlu, Reha Poroy ve Ünal Tekinalp, *Ortaklıklar Hukuku I* (14.Bası Vedat 2019) I, 409; Çamoğlu, İbra, (n13) 329; Bahtiyar, Ortaklıklar, (n8) 41; Akdağ Güney, (n13) 415-418; Pulaşlı, Genel Esaslar, (n9) 150-153; Pulaşlı, Şerh IV, (n9)103; Mustafa Alper Gümüş, *Türk ve İsviçre Hukukunda İbra Sözleşmesi* (Yetkin 2015) 52, 61.

19 Fatih Aydemir, 'Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrasının Hukuki Sonuçları' (2011) 69 (1-2) İÜHF 1075-1103.

İbra kararı, genel kurul toplantı gündeminde ayrı bir madde olarak yer aldığı takdirde alınan karar açık ibra olarak isimlendirilir. Buna karşılık gündemde ibraya ilişkin bir madde bulunmadığı ve kararda aksine bir açıklamaya yer verilmediği takdirde TTK m.424 uyarınca şirket bilançosunun onaylanmasına ilişkin karar²⁰, yöneticilerin, yönetim kurulu üyeleriyle denetçilerin ibrası sonucunu doğurur ve örtülü ibra veya ibra varsayımı olarak adlandırılır. Bilançonun tasdikinin örtülü ibra etkisi doğurabilmesi için, bilançodaki bilgilerin gerçeği yansıtır olması gerekir. TTK m.424 hükmündeki bilanço ibaresi bilançonun beraberindeki diğer finansal tabloları kapsayacak şekilde geniş anlaşılmalıdır²¹.

Diğer taraftan kişi, belirli bir tarih aralığı, iş, işlem yönünden ayırım yapılmaksızın tüm yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler için tek bir oylama ile ibra kararı alınmışsa genel ibra kararının varlığından söz edilir. İbra kararı herhangi bir açıklama içermediğinde yapılan tek oylama genel ibra kararı olarak değerlendirilir ve faaliyet dönemindeki tüm işlemler için tüm yönetim kurulu üyelerini ibra ettiği anlamını taşır²². Buna karşılık ibra kararı belirli işlemler, belirli bir süre veya belirli kişilerle sınırlandırılarak²³ da alınabilir. Bu şekilde bir sınırlama içeren ibra kararı, özel ibra kararı olarak isimlendirilir.

2. Oydan Yoksunluk Kavramı

TTK m.408/II.b hükmüne göre, yönetim kurulu üyelerinin ibrası genel kurulun devredilemez yetkilerindendir. İbra, TTK m.409/1'de olağan genel kurul toplantılarının zorunlu gündemi kapsamındadır. Ayrıca Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları İle Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik (BTY)²⁴ m.13ç'de finansal tabloların okunması, müzakeresi ve tasdiki; m.13d'de ise yönetim kurulu üyelerinin ibrası olağan genel kurul toplantısının gündeminde yer alır. İbra kararı bakımından TTK'da özel bir yetersayı belirlenmemiştir. Eğer şirket ana sözleşmesinde ibra için nitelikli bir yetersayı öngörülmemiş ise genel kurul, TTK m.418/1 uyarınca sermayenin en az dörtte birini karşılayan pay sahiplerinin/ temsilcilerinin mevcudiyeti ile toplanıp, katılanların çoğunluğuyla ibra kararı verebilir. Kanun koyucu TTK m.436/2 hükmüyle ibra kararının alınacağı genel kurulda, ibra edilecek yönetim kurulu üyelerinin, yönetimle görevli imza yetkisini sahip kişilerin oy kullanmasını yasaklamıştır.

Oydan yoksunluk kenar başlığını taşıyan TTK m.436/2'de düzenlenen bu yasak, oyların donması (TTK m.389, 198/2, 201/1) kavramından farklıdır. Oy hakkının donması kavramı, oydan yoksunluğa nispeten daha geniş bir kavram olup, özellikle TTK m.389, m.198/2 hükümlerinde düzenlenmiş payların tam donması halinde oy hakkıyla birlikte paydan kaynaklı diğer pay sahipliği hakları

20 Aytaç, (n18) 84-85; Arslanlı, (n9) C.198.

21 Aytaç, (n18)140; Canöz, (n2) 80, 95; Ersin Çamoğlu, *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu Kamu Borçlarından Sorumluluk İle* (3.Bası Vedat 2010) 229; Çamoğlu, İbra, (n13) 329; Aytaç, (n18) 94; Akdağ Güney, (n13) 424.

22 Erdoğan Moroğlu, *Anonim Ortaklıkta Yönetim ve Denetim Kurulu Üyelerinin İbralarının Zamanı, Kapsamı ve Geri Alınması*, (2001) 21 (2), Batider, 8; Aytaç, 126; Çamoğlu, Sorumluluk, (n21) 226.

23 Bkz. Arslanlı, (n9) 111; Aytaç, (n18) 82; Pulaşlı, Genel Esaslar, (n9) § 31 N.151.

24 RG 28.11.2012/ 28481.

da kullanılamaz. Bu pay sahipleri genel kurulda hiçbir gündem maddesine dair kararda oy kullanamazlar. Zaten donmuş oylara ilişkin paylar bakımından genel kurula katılma hakları da bulunmamaktadır²⁵. Bu yüzden toplantı ve karar nisabında donmuş oylara ilişkin paylar dikkate alınmazlar²⁶. Payların kısmen donma etkisi gösterdiği TTK m.434/2, m.201/1, m.494/2, m.497/2,3 ile m.582/2'deki durumlarda ise oy hakkı ve diğer pay sahipleri hakları da kısmen kullanılamaz²⁷. Esasen oyların donması kavramı pay sahibine değil, paya bağlı sebeplerden kaynaklanır. Buna karşılık TTK m.436'daki oydan yoksunluk, paya değil pay sahibi olan kişiyle ilgili durumlarda söz konusu olur. Oydan yoksun pay sahipleri sadece belirli gündem maddesine (İbra) ilişkin kararın alınmasında oy kullanamaz; fakat oydan yoksun olmadıkları diğer gündem maddelerinde oy kullanabilirler. Genel kurul toplantısına ve müzakerelere katılma, iptal davası açma hakları vardır. Bu sebeple oydan yoksun paylar toplantı yetersayısında dikkate alınır; ancak ibraya ilişkin karar yetersayısında dikkate alınmaz²⁸.

Oydan yoksunluk kavramı, “Oydan Yoksun Paylar” kavramından da farklıdır. Çünkü oydan yoksun paylar, şirketlerin finansman ihtiyaçlarını karşılamak üzere, oy hakkı dışında genel kurula katılma, bilgi alma-inceleme hakkı ve iptal davası açma gibi diğer pay sahipliği haklarını sağlayan ve en önemlisi karda imtiyaz tanıyan bir finansman aracı olarak çıkarılırlar. Şirket bir taraftan sermaye ihtiyacını karşılarırken diğer taraftan ortaklıktaki oy dengesini korumaktadırlar. Oydan yoksun paylar çıkarıldıkları andan itibaren ve sürekli olarak oy hakkından yoksundur²⁹. Oysa oydan yoksunlukta pay sahibi belirli durumlara istinaden geçici olarak oy hakkını kullanamaz.

II. İBRADA OYDAN YOKSUNLUĞUN KONU BAKIMINDAN KAPSAMINA İLİŞKİN SORUN VE YARGITAY UYGULAMASI

A. OYDAN YOKSUNLUĞUN SÖZ KONUSU OLDUĞU GENEL KURUL KARARLARI

TTK m.436/1'de pay sahibinin kendisi, eşi, alt – üst soyu veya bunların ortağı olduğu kişi şirketleriyle hakimiyetleri altındaki sermaye şirketleriyle şirket arasındaki kişisel iş, işlem ve yargı kurumu ya da hakemdeki davaya ilişkin müzakerelerde oy kullanamayacağı belirtilmiştir. Bu sebeple TTK m.436/1'deki oydan yoksunluk halinin kapsamına giren kararlar, şirketle hükümde sayılan kişiler arasındaki kişisel iş, işlem veya davayı konu alan genel kurul kararlarıdır. Birinci fıkradaki kararları nitelendiren “kişisel iş/işlem ve dava” kavramından ne anlaşılması gerektiği konusunda hükümde

25 Tekinalp, Poroy ve Çamoğlu, *Ortaklıklar II* (15.Bası Vedat 2019) N.994; Veliye Yanlı ve Gül Okutan Nilsson, “Türk Ticaret Kanunu’nun 198.maddesi Uyarınca Bildirim Yapılmamasının Anonim Şirketteki Oy Haklarına Etkisi”, (Prof.Dr.Hamdi Yasaman’a Armağan) (Oniki Levha 2017) 778.

26 Böckli P, *Das Aktienstimmrecht und seine Ausübung durch Stellvertreter*, (Helbing – Lichtenhahn, Basel 1961), 40; Mehmet Bahtiyar, ‘Anonim Şirket Genel Kurulunda Toplantı Yetersayısının Toplantı Süresince Korunması Şartına İlişkin TTK m.428/1 Hükümünün Değerlendirilmesi’, (Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan), (Oniki Levha, 2017, 63).

27 Oyların donması hakkında geniş bilgi için bkz. Faruk Çelikyurt, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkının Donması, (Beta 2018), 72-73.

28 Teoman, Oy Hakkından Yoksunluk, (n8) 179-181; Tekinalp, Poroy ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku II*, (n 25) N.988vd; Gökdemir Tamer (n1), 323-324.

29 Nomer, (n8) 65-70; Kervankıran, (n1) 86.

bir açıklık bulunmamaktadır. Kanaatimizce şirketin çıkarları ile pay sahipleri ve fıkırdaki belirtilen kişilerin menfaatlerini karşı karşıya getiren her tür iş/işlem dava kişisel nitelikte sayılmalıdır³⁰. Ayrıca yönetim kurulu üyelerinin müzakerelere katılma yasağını düzenleyen TTK m.393'in gerekçesindeki³¹ açıklamalar da yol göstericidir³².

TTK m.436/2'deki oydan yoksunluk halinin konusunu oluşturan kararlar ise, hiç kuşkusuz ibra kararlarıdır. Yukarıda da açıkladığımız üzere Kanunumuz anonim şirketlerde iki tür ibra öngörmüştür. Eğer ibra gündemde ayrı bir maddede yer alıyor ve ayrı oylanıyorsa açık ibra söz konusudur. Buna karşılık ibra için ayrı bir gündem maddesi bulunmadığı ve ayrı oylama yapılmadığı takdirde, aksine bir açıklamaya kararda yer verilmemişse, bilançonun tasdiki yönetim kurulunun ibrası sonucunu, başka bir ifadeyle zımni/örtülü ibra (ibra varsayımı) sonucunu doğurur³³. Açık ibra kararında TTK m.436/2'deki oydan yoksunluğun meydana geleceği açıktır. Doktrinde örtülü ibrada 436/2'nin uygulanıp uygulanmayacağı ise sorgulanmıştır³⁴. Bu husus aşağıda incelenmiştir.

B. ÖRTÜLÜ İBRADA OYDAN YOKSUNLUĞUN GEÇERLİ OLUP OLMADIĞI SORUNUNA YARGITAY'IN YAKLAŞIMI

TTK m.424'e göre genel kurul tarafından bilançonun onaylanması kararında aksine açıklık bulunmadığı takdirde, bu karar yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve denetçilerin ibrası sonucunu doğurur. Tabi ki bu sonucun doğabilmesi için bilançonun usulüne ve standartlara uygun oluşturulması, bilançodaki bilgilerin gerçek ve doğru olması gerekir³⁵. Her ne kadar TTK m.424'de sadece bilançonun tasdikinden söz edilse de bu tabir geniş yorumlanmalıdır. Yasaya ve muhasebe standartlarına uygun bilançoyla beraber yıllık faaliyet raporu, denetim raporu, diğer finansal tablolardaki bilgilerin de tam ve gerçek olması gerekir³⁶.

30 Teoman, Oydan Yoksunluk, (n8) 17, 87; Tekinalp, Poroy ve Çamoğlu, Ortaklıklar II, (n 25)989a; Gökdemir Tamer, (n1) 336. Kervankıran, (n1) 162-165.

31 Kişisel sözcüğü ile bizzat üyeye veya yakınına yönelik, onları konu alan veya onlarla ilgili bulunan bir menfaat kastedilmiştir, yoksa bir topluluğa ait olup da kişinin de yararlanabileceği bir kazanç, bir avantaj, bir zararın önlenmesi vb. haller kişisel sayılmaz. Menfaatin şirket dışı olması gerekir; yoksa, bir üye kendisinin, eşinin alt veya üst soyundan birinin bir şirket görevine seçimi, atanması, görevden alınması, yolluk belirlenmesi vs. gibi şirketi ilgilendiren bir işte müzakerelere katılabilir. Birinci fıkranın birinci cümlesinin kapsamına girmemekle birlikte, üyenin toplantıya katılmamasının dürüstlük gereği olduğu durumlarda da yasak geçerlidir. Meselâ, müzakerenin konusunun bir üyenin ortağını; ortağı olduğu bir şahıs şirketini, eski eşini vs. ilgilendirmesi gibi. <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/mbb/files/maddegereke6102.htm> (Erişim Tarihi 10.5.2025).

32 Kervankıran, (n1) 163.

33 Çamoğlu, Tekinalp ve Poroy, Ortaklıklar I, (n 18) N.615.

34 Kervankıran, (n1) 187-189.

35 Yargıtay 11 HD, E.2016/4457 K.2017/3286, 01.06.2017 "Mahkemece, hükmeye esas alınan bilirkişi raporunda ...2008, 2009 ve 2010 yıllarından gelen bilançoların gerçeği yansıtmadığı, bunun 2011 yılı bilançosuna da yansıdığı, yine 2012 yılı ticari defterlerinin tetkikinde hesaplar gerçeği yansıtmadığından 29.03.2013 tarihli toplantıda 6102 Sayılı Kanun'un 424. maddesi gereği bilançonun onanmasının etkisinin olmayacağı..." görüşü belirtilmiş ise de, bunun gerekçesine raporda yer verilmemiştir. Bu itibarla mahkemece, davaya konu bilirkişi raporunda belirlenen bu husus tartışılmaksızın ve bilançoların gerçeği yansıtmayı yansıtmadığı yönünde bir araştırma yapılmaksızın yazılı gerekçe ile davaya konu genel kurulda alınan 1,2,3 ve 4. maddeler yönünden davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir." < www.kazanci.com > Erişim Tarihi 18 Mayıs 2025.

36 Çamoğlu, Hukuki Sorumluluk, 228; Kervankıran, (n 1) 188.

Kanun koyucu TTK m.424'de genel kurulun bilançoyu onaylama kararında aksine açıklık bulunmadığı takdirde, yöneticilerin ibra edildiği varsayımını yaratmıştır³⁷. İbra varsayımında (örtülü ibrada) da TTK m.436/2 hükmü uyarınca yönetim kurulu üyeleri, yönetimle görevli imza yetkisine sahip kişiler oydan yoksun olacak mıdır? TTK m.436/2'nin metninde “*yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmelerine ilişkin kararlarda*” ifadesine yer verilmiştir.

Kanaatimizce, hükmün lafzından her tür ibra kararında oydan yoksunluğun geçerli olduğu anlamı çıkarılabilmektedir. İbraya ilişkin karar ibaresi kapsamına açık ibra ile beraber örtülü ibra kararı da girer ve örtülü ibra kararında da yönetim kurulu üyeleriyle yönetimde görevli imza yetkililerinin oy kullanamayacakları sonucuna varılır. Ancak bilançonun onaylanmasına dair kararda bilanço tasdik kararının ibra anlamına gelmediğine dair bir şerh düşülmüşse, ibra varsayımı gerçekleşmeyeceğinden³⁸ oydan yoksunluk da söz konusu olmayacaktır. Bu hususta herhangi bir tartışma yoktur. Buna karşılık, gündemde hem bilançonun tasdikine hem de yöneticilerin ibrasına ilişkin madde varsa veya gündemde ibra maddesi olmasa bile genel kurul ibra için ayrı oylama yapmışsa ne olacaktır? Yargıtay 11.HD, 08.06.2018 tarihli kararında, aynı dairenin 12.04.2004 tarihli (E.2003/9682 K.2004/3853) ilamına³⁹ atıfta bulunarak, genel kurul toplantısında bilançonun onaylanması ve yönetim kurulu üyelerinin ibrası konularının ayrı ayrı görüşülüp karara bağlanması sebebiyle bilançonun onaylanmasının ibra sonucunu doğurmayacağına, hükmetmiştir⁴⁰. Yargıtay istikrarlı bir şekilde kararlarında ibranın ayrı bir gündem maddesi olarak görüşüldüğü genel kurulda bilanço ve finansal tabloların onaylanmasına dair kararda TTK m.436/2'deki oydan yoksunluğun söz konusu olmayacağını, ifade etmiştir⁴¹. İbra ve bilanço ayrı ayrı görüşülüp karara bağlandığı takdirde ibra varsayımı gerçekleşmeyeceğinden TTK m.436/2'de belirtilen yöneticiler oy haklarını kullanabilirler. Yargıtay, 11.HD 09.03.2020 Tarihli kararında⁴² ve aşağıda inceleyeceğimiz diğer güncel kararlarında da bu görüşünü tekrarlamıştır.

37 Aytaç, (n 18) 138; Çamoğlu Tekinalp ve Poroy, Ortaklıklar I, (n 18) N.615; Çamoğlu, Sorumluluk, (n 21) 232.

38 Kervankıran, (n 1) 187; Çamoğlu, Sorumluluk, (n 21) 232.

39 Yargıtay 11 HD, E.2003/9682 K.2004/3853, 12.04.2004 < www.kazanci.com > (Erişim Tarihi 01.05.2025).

40 Yargıtay 11 HD, E.2016/11636 K.2018/4413, 08.06.2018 < www.kazanci.com > (Erişim Tarihi 03.05.2025). Ayrıca bkz. Yargıtay 11 HD, E.1714/K.2024, 17.04.1980 “Yönetim kurulu üyelerinin oy hakkında mahrumiyeti eTTK m.374/2'ye göre, sadece ibraya ilişkindir. Bilanço ve ibra konularının ayrı ayrı tartışılıp aylanması halinde, bilançonun ka bulü, ibrayı kapsamayacağından, yönetim kurulu üyelerinin bilançonun oylamasına katılmalarında yasal bir engel yoktur.” < www.kazanci.com > (Erişim Tarihi 07.05.2025).

41 Yargıtay 11 HD, E.2016/11599 K.2018/3655, 16.05.2018 < www.kazanci.com > (Erişim Tarihi 03.05.2025).

42 Yargıtay 11 HD, E. 2018/4050 K. 2020/2455, 09.03.2020 “Davacının temyizi reddedilen 5. gündem maddesi kararına ilişkindir. Sözü edilen gündem maddesinde bilanço ve finansal tabloların, onaylanmasına karar verilmiştir. İptal nedeni olarak onay işleminin ibra sonucunu doğurduğu bu durumda yönetim kurulu üyelerinin oydan yoksunluğu ve yine yönetim kurulu üyesi ...nın babasına vesayeten de oy kullanamayacağına dayanılmıştır. Ancak şirketin yönetim kurulu üyelerinin ibrası gündemin 6.maddesinde ayrıca görüşüldüğünden bilanço ve finansal tabloların onaylanması işleminde oydan yoksunluk söz konusu edilemez. Davacının bu temyiz itirazı yerinde olmamakla birlikte alınan kararın yasa ve iyiniyet kurallarına da aykırı olduğu ileri sürülmektedir.” <www.kazanci.com > (Erişim Tarihi 11.05.2025). Ayrıca bkz. Canözü, (n 2) 139, dn 516'daki kararlar.

III. OYDAN YOKSUNLUĞUN KİŞİ BAKIMINDAN KAPSAMINA İLİŞKİN SORUNLAR VE GÜNCEL İÇTİHATLARDAKİ YANSIMALARI

A. OYDAN YOKSUN KİŞİLER

TTK m.436/2 hükmünde yönetim kurulu üyeleriyle yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişilerin yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmelerine ilişkin kararlarda kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamayacakları, öngörülmüştür. Bu itibarla TTK m.436/2'de belirtilen kişilerin kapsamına pay sahibi olan yönetim kurulu üyeleri ve yönetimde görevli imza yetkilisi kişiler girmektedir. Kişi yönünden kapsam ETTK m.374/2 hükmüne göre daraltılmıştır^{43 44}. Teoman, hakkında ibra kararı verilecek kişinin oylamaya katılamayacağı yönünde bir düzenlemenin daha uygun olacağını belirtmektedir⁴⁵. Pay sahibi yönetim kurulu üyeleri kendilerinin ibrasında oy kullanamayacakları gibi diğer yönetim kurulu üyelerinin ibrasında da oydan yoksun oldukları İsviçre ve Türk Hukukunda kabul edilmektedir⁴⁶.

Hükümdeki, “yönetim kurulu üyeleri ve yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişiler” ibaresi ile karar alma yetkisine sahip, imza sirkülerinde yer alan organ sıfatına sahip sorumlu kişiler kastedilmektedir⁴⁷. Bu sebeple şirkette sadece imza yetkisine, yani temsil yetkisine sahip olmak TTK m.436/2 kapsamında oydan yoksun kişi sayılmak için yeterli değildir. Bu kişiye aynı zamanda yönetim görevi de tevdi edilmiş olması gerekir⁴⁸. Bu itibarla bağımlı tacir yardımcılarında ticari temsilci ve ticari vekil ibrada oydan yoksun kişilerden sayılmazlar.

Doktrinde ticari temsilci ve ticari vekile yönetim yetkisi verilmek suretiyle, organ sıfatıyla sorumlu kişiler haline gelebilecekleri, ifade edilmektedir⁴⁹. Yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişiler de hem kendileri, hem de yönetim kurulu üyeleri ve diğer yönetimde görevli imza yetkilisi kişilerin ibrasında oy kullanamazlar⁵⁰. Aksi takdirde müteselsil sorumluluk çerçevesinde sorumlu tutulmak

43 Tekinalp, Poroy ve Çamoğlu, Ortaklıklar II, (n 25) N.988b.

44 Ayrıca belirtmek gerekir ki limited şirketlerde oydan yoksunluğu düzenleyen TTK m.619/1'de müdürlerin ibra kararında oydan yoksun kişilerin çevresi ETTK 374 hükmü ve kaynak OR m.695'e paralel ve daha geniş şekilde belirlenmiştir. TTK m.619/1'e göre “Herhangi bir şekilde şirket yönetimine katılmış bulunanlar, müdürlerin ibralarına ilişkin kararlarda oy kullanamazlar.” Bkz. Birgül Sopacı Öztuna, *Limited Şirketlerde Müdür* (Seçkin İstanbul 2022) 308.

45 Teoman, Oy Hakkından Yoksunluk, (n 8) 125, 126.

46 Peter Böckli, Aktienstimmrecht, (n 26) 35-36; Aytac, (n 18) 123; Teoman, Oy Hakkından Yoksunluk, (n 8) 125-128; Arslanlı, (n 9) 51; Tekinalp, Poroy ve Çamoğlu, Ortaklıklar II, (n 25) N.991a; Çamoğlu, Tekinalp ve Poroy, Ortaklıklar I, (n 18) 697b.

47 Tekinalp, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku* (5.Bası Vedat İstanbul 2020), N.14-61; Tekinalp, Poroy ve Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, (n 25) N.988; Murat Alışkan, ‘İbranın Reddi Kararına Karşı İptal Davası Açılması ve İbraya İlişkin Kararlarda Oy Hakkından Yoksunluğa Aykırılığın Yaptırımı’ (2021) 174 (16) Terazi Hukuk Dergisi 348, 353.

48 Abuzer Kendigelen, *Yeni Türk Ticaret Kanunu – Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler* (3.Bası On İki Levha 2016) 337; Kervankıran, (n 1) 191.

49 Esra Cenkci, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisinin Devri* (Yetkin 2018), 41-42.

50 Tekinalp, Poroy ve Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, (n 25) N.991a; Çamoğlu, Poroy ve Tekinalp, Ortaklıklar Hukuku I, (n 18) N. 697b; Aytac, (n 18) 120-123; Teoman, Oy Hakkından Yoksunluk, (n 8) 125-128.

istemeyen üyelerin objektiflikten uzak bir şekilde diğer üyeleri koruma saiki ile ibra lehinde oy kullanmaları söz konusu olurdu⁵¹.

Ancak görev süreleri örtüşmeyen, bu sebeple de aralarında müteselsil sorumluluk ilişkisi söz konusu olmayan yöneticilerin birbirlerinin ibrasında oy kullanmalarına hukuki bir engel yoktur⁵². Oydan yoksun yönetim kurulu üyeleri ve yönetimde görevli imza yetkilileri kendi ibralarında kullanamadıkları oyu, atayacakları temsilci vasıtasıyla da kullanamazlar. Bu hususlarda herhangi bir tartışma bulunmamaktadır.

Ayrıca BTY m.19/4'de oydan yoksun kişilerin yanında "bunların temsilcileri"nin de oydan yoksun olduğuna dair açık bir düzenleme bulunmaktadır⁵³. Oydan yoksun kişilerin temsilci vasıtasıyla da ibrada oy kullanamayacağına ilişkin düzenlemenin kanunda değil de, yönetmelikte yer alması uygun değildir.

Buna karşılık oydan yoksun kişilerin kapsamı bakımından TTK'nun 436.maddesinin birinci fıkrasında sayılan kişilerin yöneticilerin ibrasında oydan yoksun olup olmadığı; oydan yoksun yöneticilerin diğer pay sahiplerinin temsilcisi sıfatıyla kendisinin ibrasına ilişkin kararda oy kullanıp kullanamayacağı; özellikle diğer bir pay sahibinin vasisi sıfatıyla kendi ibrasında oy kullanmasına hukuki bir engel olup olmadığı hususları tartışmalı konulardır. Bu hususlar aşağıda sırasıyla ele alınarak, güncel içtihatlarla açıklanmaya çalışılacaktır.

B. TTK M. 436'NİN 1. FIKRASINDA SAYILAN KİŞİLERİN YÖNETİCİLERİN İBRASINDA OYDAN YOKSUN OLUP OLMADIĞI

Daha önce de ifade ettiğimiz üzere TTK m.436'da iki ayrı fıkarda iki ayrı oydan yoksunluk hali düzenlenmiştir. Birinci fıkrasında, pay sahiplerinin şirket ile kendilerinin veya eş, usul fûru ve bunların ortağı oldukları kişi şirketleri ya da hakimiyetleri altındaki sermaye şirketleri arasındaki kişisel iş ve davada oy kullanamayacaklarına ilişkin yoksunluk hali; ikinci fıkrasında ise, yönetim kurulu üyeleriyle yönetimle görevli imza yetkisini haiz kişilerin ibra oylamasında kendilerine ait paylardan doğan oyları kullanamayacağına dair yoksunluk hali.

Esasen her iki oydan yoksunluk halinin konu ve kişi bakımından kapsamı birbirinden ayrı ve bağımsızdır. Birinin konusu şirketle kişisel iş veya davaya ilişkin kararlar iken, diğerinki yöneticilerin ibrasına ilişkin karardır. Birinin muhatabı pay sahipleriyle belirli derecedeki yakınları ve bunların ortağı olduğu şirketler iken; diğerinin muhatabı yönetim kurulu üyeleriyle yönetimde görevli imza yetkilileridir. Hal böyleyken, yönetim kurulu üyelerinin, TTK m.436/1'de sayılan yakınlarının (eşi, alt ve üst soyu) ve ortağı olduğu kişi şirketi veya hakimiyetleri altındaki sermaye şirketinin ibra kararında oy kullanıp kullanamayacakları sorunu ise tartışmalıdır.

51 Aytaç, (n 18) 120.

52 Çamoğlu, Poroy ve Tekinalp, Ortaklıklar Hukuku I, (n 18) N. 697b; Gökdemir Tamer, (n 1) 344.

53 BTY m.19/4 Şirket yönetim kurulu üyeleriyle yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişiler veya bunların temsilcileri, yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmelerine ilişkin kararlarda kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamaz. Ancak anılan kişiler, yönetim kurulu üyesi olmayan diğer pay sahiplerinin oy haklarını temsilen kullanabilirler.

Bir görüşe göre, ibra kararı için oylamada yöneticilerin TTK m.436/1'de belirtilen yakınları ve ilişkide oldukları şirketler de oydan yoksundurlar⁵⁴. Bu görüşe göre, 436.maddenin birinci fıkrasındaki kişisel iş, işlem veya dava nitelendirmesi geniş yoruma tabi tutulmalıdır. Birinci fıkradaki kişisel iş veya dava ibaresi yöneticinin ibrasını da içermektedir⁵⁵. Dolayısıyla yönetim kurulu üyelerinin veya diğer yönetimle görevli imza yetkililerinin ibrasında bunların eşleri, alt ve üst soyları, ortağı oldukları kişi şirketleri ve hakimiyetleri altındaki sermaye şirketleri de oy kullanamazlar.

Aksi yöndeki görüşe göre, birinci fıkradaki kişiler yöneticilerin ibrasında oy kullanabilirler; TTK m.436/2 kapsamında oydan yoksun kişilerden değildirler⁵⁶. Çünkü ibra şirketle pay sahibi arasında kişisel nitelikte bir işlem sayılamaz⁵⁷. Yönetim kurulu üyesi, şirket karşısında üçüncü kişi konumunda olmayıp⁵⁸, esas sözleşmeyle atanarak veya genel kurul tarafından seçilerek şirketin yönetim ve temsili görevini üstlenmiştir. İbra ise yönetim-temsili görev ve yetkisinden doğan sorumluluktan kurtarılmayı ifade eder. Dolayısıyla şirket ile üye arasında kişisel bir iş veya işlem olarak değerlendirilemez. İbra kararının niteliği sebebiyle kanun koyucu TTK m.436/2 hükmünde, 436/1'den ayrı bir oydan yoksunluk hali düzenlemiştir. Doktrinde kimse kendi davasının yargıcı olamaz ifadesi, bu görüş temsilcileri tarafından kullanılan bir gerekçedir⁵⁹. Her bir fıkradaki oydan yoksunluk hali birbirinden bağımsız iki farklı durum için öngörülmüştür⁶⁰. Bu görüşü savunanlara göre, yönetim kurulu üyelerinin ve yönetimle görevli imza yetkisine sahip kişilerin pay sahibi olan eşi, çocukları, torunları, anne babaları ve ortağı olduğu şirketler bunların ibrasında oy kullanabilirler. Yargıtay'ın ETTK döneminden beri istikrarlı olarak bu görüş yönünde kararlar⁶¹ verdiği görülmektedir.

Yargıtay ETTK dönemine ait 08.01.1976 tarihli kararında ; *“ETTK 374 maddesi gereğince pay sahiplerinden hiçbirisi, kendisi veya karı ve kocası yahut usul ve furuu ile şirket arasındaki şahsi bir işe veya davaya dair olan müzakerelerde rey hakkını kullanamaz ve şirket işlerini görülmesine her hangi bir suretle iştirak etmiş olanlar, idare meclisi azalarının ibrasına ait kararlarda rey hakkını haiz değil iseler de, davacıların anası ile şirket arasında şahsi bir iş veya dava bulunmadığına ve yönetim kurulunun sorumluluğu veya ibrası, yönetim kurulu üyesi ile şirket arasında şahsi bir iş teşkil etmemesine ve davacıların şirket işlerinin görülmesine herhangi bir suretle iştirak etmiş olmaları da söz*

54 Aytaç, (n 18) 119; Çamoğlu, Sorumluluk, (n 21) 232; Çamoğlu, Poroy ve Tekinalp, Ortaklıklar I, (n 18) N 614a; Çelik, (n 1) 139; Domaniç, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi C.II* (Temel Yayınları 1988) 689; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, Ortaklıklar I, 409. Gökdemir Tamer, (n 1) 351-353; Güzin Üçışık ve Aydın Çelik, *Anonim Şirketler Hukuku C I* (8.Bası Adalet 2013) 313-322.

55 Aytaç, (n 18) 118-119; Üçışık ve Çelik, (n 54) 313; Domaniç, (n 54) 54; Teoman, Oydan Yoksunluk, (n 8) 87; Gökdemir Tamer, (n 1) 353; Canöz, (n 2) 130.

56 Teoman, Oy Hakkından Yoksunluk, (n 8) 115, 116, 126; Mehmet Helvacı, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu* (2.Bası Beta 2001) 104, 113; Akdağ Güney, (n13) 441; Gökdemir Tamer, (n1) 354; Alışkan, (n 47) 352.

57 Yargıtay 11 HD, E.2013/13148 K.2014/16463, 24.10.2014 < www.kazanci.com > (Erişim Tarihi 20.05.2025).

58 Helvacı, (n 56) 104; Canöz, (n 2) 131; Kervankıran, (n 1) 199.

59 Teoman, Oy Hakkından Yoksunluk, (n 8) 122.

60 Teoman, Oy Hakkından Yoksunluk, (n 8) 114-116; Tekinalp, Poroy ve Çamoğlu, Ortaklıklar II, (n 25) N.992; Kervankıran, (n 1) 199; Gökdemir Tamer, (n 1) 265.

61 Yargıtay 11. HD, E.2015/9556 K.2016/5992, 31.05.2016; 11 HD, E.2019/3603 K.2020/2360, 04.03.2020; 11. HD, 2019/3143 E.2020/1127, 10.02.2020; 11 HD, E.2016/2098 K.2016/9484, 12.12.2016; 11 HD, E.2016/3815 K.2017/2497, 27.04.2017 < www.kazanci.com > (Erişim Tarihi 12.05.2025).

konusu bulunmamasına göre, davalıların yerel mahkeme ilamındaki gerekçeye ilişkin temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.” demek suretiyle, bu görüş doğrultusunda karar vermiştir.⁶²

Yargıtay 09.04.2014 tarihli kararında, yönetim kurulu ile şirket arasındaki ilişkinin şahsi iş olarak nitelendirilemeyeceğini belirterek, aynı şirkette pay sahibi olan aile bireylerinin birbirlerinin ibrasında oy kullanmalarının mümkün olduğu, kural olarak bir pay sahibinin aynı zamanda şirket çalışanı olmasının genel kurulda yönetim kurulu üyelerinin ibrasında oy kullanma hakkından yoksunluğa doğrudan sebebiyet vermeyeceğini⁶³ ifade etmiştir.

24.10.2014 tarihli kararında ise, Yargıtay hem ibranın şahsi iş olarak görülemeyeceğinden yönetim kurulu üyelerinin babasının ibrada oy hakkında yoksun olmadığını, hem oydan yoksun kişinin oy kullanmasının kararı geçersiz kılması için bu oyların sonuca etkili olması gerektiğini vurgulamaktadır: *“Somut olaya gelindiğinde TTK’nın 374. maddesinin birinci fıkrasındaki yoksunluk halinin gerçekleşmesi için gündem maddesinin, pay sahibi veya eşi veya usul ve furu ile şirket arasındaki şahsi bir işe yahut davaya dair olması gerekir. Dairemizin yerleşik içtihatlarında da kabul edildiği üzere (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 19.07.2007 tarih, 2206/2171 E. 2007/10775 K. sayılı ilamı) yönetim kurulu üyelerinin ibrasının “şahsi bir iş” olarak değerlendirilmesi mümkün olmadığından, anılan yasa hükmünün babanın (yönetim kurulu üyeleri M. ve Ç.’in babası N.F’nun) yönetim kurulu üyelerinin ibrası konusunda oy hakkında yoksunluk hali olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Yine anılan yasa hükmü uyarınca yönetim kurulu üyelerinin kendi ibralarında oy kullanması mümkün değil ise de yönetim kurulu üyelerinin kendi ibralarında oy kullanması yukarıda açıklandığı üzere tek başına kararın geçersizliği sonucunu doğurmaz. Kararın geçersiz kılınması için TTK’nın 374. maddesine aykırı olarak kullanılan oyların kararın sonucunu etkilemiş olması gerekir. Bu itibarla mahkemece, anılan hususlar nazara alınmadan, yazılı şekilde ibraya ilişkin kararın iptaline karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.”*⁶⁴

Yargıtay yakın tarihli kararlarında da TTK m.436/1’deki kişilerin yöneticilerin ibra oylamasında oydan yoksun olmadığı yönünde kararlar vermeye devam etmiştir⁶⁵. Ancak bu konuya ilişkin son dönemlerde verilen kararların bazılarında yargıtay üyeleri arasında görüş birliği olmadığı görülmektedir. Örneğin, Yargıtay 11. HD’nin 20.01.2021 tarihli kararı⁶⁶, Yargıtay üyeleri arasında oydan yoksun yöneticinin ibrasında TTK m.436/1’deki kişilerin de oy kullanıp kullanamayacağı konusunda görüş ayrılığı bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Karşı oy şerhi içeren bu karara göre; “Dava, davalı anonim şirket genel kurulunda alınan kararların iptali istemine ilişkindir. Bölge Adliye Mahkemesince; genel kurul gündeminin 3. maddesinde

62 Yargıtay 11 HD E.1975/3644 K.1976/45, 08.01.1976 tarihli karar için bkz. Ömer Teoman, ‘Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi (1978-1982)’ I.Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu (Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü 1984) 364.

63 Yargıtay 11 HD, E.2013/17440 2014/6975, 09.04.2014 < www.kazanci.com > (Erişim Tarihi 08.05.2025).

64 Yargıtay 11 HD, E.2013/13148 K.2014/16463, 24.10.2014 < www.kazanci.com > (Erişim Tarihi 08.05.2025). Aynı yönde kararlar için bkz. Gökdemir Tamer, (n 1) 266 dn.1322.

65 Yargıtay 11 HD, E.2018/4050 K. 2020/2455, 09.3.2020 < www.kazanci.com > (Erişim Tarihi 08.05.2025).

66 Yargıtay 11 HD, E.2020/1055 K.2021/19, 20.1.2021 < www.kazanci.com > (Erişim Tarihi 09.05.2025).

alınan ibra kararının, davalı şirketin %55 hissesine sahip dava dışı Epik Holding A.Ş.'nin olumlu oyu ile alındığı, bu dava dışı şirketin tüm hisselerinin de ibrasına karar verilen yönetim kurulu başkanı H. Mutlu'ya ait olduğu, dolayısıyla bu durumun TTK'nın 436/2. maddesinde düzenlenen oydan yoksunluğun dolanılması olduğu gerekçesi ile iptaline karar verilmiştir. Ancak Dairemizin yerleşik uygulamalarından da (19.12.2019 tarih 2018/1327 E. 2019/8307 K.⁶⁷) anlaşılabacağı üzere pay sahibinin oy hakkının bulunması esastır, oydan yoksunluk ise anonim şirketin pay sahiplerinin oy hakkına ve bunun doğumuna ilişkin 434. ve 435. maddeleri gözetildiğinde istisnai niteliktedir. İstisnaların dar yorumu tabi olması karşısında yorum yoluyla yeni bir oydan yoksunluk hali yaratılamaz. TTK'nın 436/2. maddesine göre oydan yoksunluk, yönetim kurulu üyelerinin kendilerine ait paylardan doğan oy hakları ile sınırlı olup, yönetim kurulu üyelerinin hâkimiyetleri altındaki sermaye şirketlerinin ibrada oydan yoksun olduğuna ilişkin bir sınırlama bulunmamaktadır. Dairemizin yerleşik uygulamaları da bu yöndedir. (23/05/2019 Tarih 2017/4663 E. 2019/4105 K.⁶⁸) Bu durumda dava dışı Epik Holding A.Ş.'nin ibrada oydan yoksun olmadığı, alınan ibra kararının iptali koşullarının oluşmadığı değerlendirilerek bu kararının iptali isteminin reddi gerekirken kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş, hükmün bozulmasına karar vermek gerekmiştir⁶⁹."

Karardan anlaşıldığı üzere somut olayda, hakkında ibra kararı verilen yönetim kurulu başkanı HM, dava dışı E Holding A.Ş.'nin tek hissedarıdır ve bu şirket davalı şirkete %55 ortaktır. Yönetim kurulu başkanı HM'nin ibra kararı E. Holding A.Ş. oylarıyla alınmıştır. Bilindiği üzere TTK m.436/1'de pay sahiplerinin hakimiyetleri altındaki sermaye şirketleri ile şirket arasındaki kişisel iş/işlem veya davada oydan yoksunluk hali düzenlenmiştir. Ancak Yargıtay 11. HD 20.1.2021 tarihli kararına konu dava ise ibra kararında oydan yoksunluktur. İbra dava dışı şirket E Holding A.Ş ile davalı şirket arasında kişisel iş/işlem sayılmayacağından, Yüksek Mahkeme ibra kararında oydan yoksunluk bulunmadığına hükmetmiştir. Bu kararı ile mahkeme TTK m.436/1'de sayılan kişilerin ve şirketlerin TTK m.436/2'deki oydan yoksun kişiler kapsamında olmadığı görüşünü teyit etmiş olmaktadır.

Bu karara karşı yazılan muhalefet şerhinde ise; iptali istenen genel kurulda gündemin 3. maddesindeki yönetim kurulunun ibrası oylamasında davalı şirketin %55 payına sahip dava dışı E Holding A.Ş.'nin tüm paylarının ibra edilen yönetim kurulu başkanı HM'ye ait olması nedeniyle oydan yoksunluk halinin dolanılması olgusunun gerçekleştiği, bu sebeple çoğunluk üyelerin kararına katılmadığı, bu karara ilişkin iptal kararı veren ilk derece mahkemesi kararının doğru olduğu, onanması gerektiği ifade edilmiştir.

Ayrıca yönetim kurulu üyesinin bir başka pay sahibini temsilen ibrada oy kullanıp kullanamayacağı sorununa ilişkin olarak aşağıda inceleyeceğimiz bazı kararlar da TTK m.436/1'de oydan yoksun kişilerin TTK m.436/2 kapsamında oydan yoksun kişiler sayılıp sayılmayacağı meselesine de değinilmektedir. Kanaatimizce TTK m.436/1'de sayılan kişiler, yönetim kurulu üyelerinin ibrasında oydan yoksun kişiler kapsamında değildir.

67 Yargıtay 11 HD, E.2018/1327 K.2019/8307, 19.12.2019 < www.kazanci.com > (Erişim Tarihi 10.05.2025).

68 Yargıtay 11 HD, E.2017/4663 K.2019/4105, 23.05.2019 < www.kazanci.com > (Erişim Tarihi 12.05.2025).

69 Yargıtay 11 HD, E.2020/1055 K.2021/197, 20.1.2021 < www.kazanci.com > (Erişim Tarihi 12.05.2025).

C. BAŞKA BİR PAY SAHİBİNİN TEMSİLCİSİ SIFATIYLA OYDAN YOKSUN YÖNETİCİNİN KENDİ İBRASINDA OY KULLANIP KULLANAMAYACAĞI

1. Genel Olarak

TTK m.436/2 hükmü uyarınca kendi paylarından doğan oy haklarını kendi ibralarında bizzat kullanmaları yasak olan yöneticilerin, oy haklarını bir temsilci vasıtasıyla kullanmaları da hiç kuşkusuz yasaktır. Bu hususta TTK m.436/2'de açık bir ifade bulunmamaktadır. Ancak BTY m.19/4'ün birinci cümlesinde oydan yoksun kişilerin temsilcilerinin de oy kullanamayacakları öngörülmüştür. Zaten bu konu İsviçre ve Türk Hukukunda tartışmasızdır⁷⁰.

Buna karşılık oydan yoksun yöneticinin bir başka pay sahibinin temsilcisi sıfatıyla kendi ibrasına ilişkin genel kurulda oy hakkına sahip olup olmadığı sorusu, ETTK döneminde olduğu gibi bugün de tartışmalıdır. 6102 sayılı TTK öncesi tartışmalarda hakim görüşteki yazarlar, oydan yoksun yöneticinin başka bir pay sahibinin temsilcisi olarak oy kullanamayacağı fikrini, ibranın genel kurul tarafından objektif olarak oylanması gerektiği, oysa yöneticinin kendi ibrası aleyhinde oy kullanmasının beklenemeyeceği, buna imkan tanınmanın yöneticinin kendisini ibra etmesi sonucunu doğuracağı, kimsenin kendi davasının hakimi olamayacağı, gerekçeleriyle savunmuşlardır⁷¹. Bu görüş, ETTK m.374/2'nin kaynağı İsviçre Hukukunda⁷² da benimsenen görüştür.

Yukarıdaki görüşün aksine oydan yoksun yönetim kurulu üyelerinin diğer bir pay sahibinin temsilcisi olarak kendi ibrasında oy kullanabileceğini savunan yazarlar, görüşlerini, temsilcinin temsil olunan adına işlem yaptığı ve temsilcinin çıkarının dikkate alınmayacağı, temsil olunanın talimatına uygun oy kullanmakla yükümlü olacağı, en önemlisi yöneticinin oydan yoksunluğunun şahsından değil sahip olduğu paylardan kaynaklandığı ve oydan yoksunluğa ilişkin düzenlemenin yorumla genişletilemeyeceği, gerekçelerine dayandırmışlardır⁷³.

İsviçre Hukukunda savunulan bir başka görüşe⁷⁴ göre ise, açık talimat verilmesi şartıyla oydan yoksun yönetim kurulu üyesi başka bir pay sahibi adına kendi ibra kararında oy kullanabilir. Genel kurulda ibra kararında oyun hangi yönde kullanılacağı yönünde oydan yoksun temsilciye açık talimat verildiği takdirde, temsil olunanın bu açık talimatına aykırı davranılamayacağından

70 Aytaç, (n 18) 121; Çamoğlu, Sorumluluk, (n 21) 232; Çelik, İbra, (n 1) 113; Teoman, Oy Hakkından Yoksunluk, (n 8) 168; Üçışık ve Çelik, (n 54) 316; Tekinalp, Poroy ve Çamoğlu, Ortaklıklar II, (n 25) N.991b; Peter Forstmoser, Arthur Meier-Hayoz and Peter Nobel, *Schweizerisches Aktienrecht* (Stämpfli Bern 1996) §24, N.80; Böckli, Aktienstimmrecht, (n 26) 171, 172; Patrick Schleiffer, *Der Gesetzliche Stimmrechtsausschluss im Schweizerischen Aktienrecht* (Stämpfli Verlag AG Bern 1993) 210-211.

71 Çamoğlu, Sorumluluk, (n 21) 232; Çamoğlu, Poroy ve Tekinalp, Ortaklıklar I, (n 10) N.614b; Aytaç, (n 18) 121; Çelik, (n 1) 113; Arslanlı, (n 9) 55.

72 Böckli, Aktienstimmrecht, (n 26) 171.

73 Teoman, Oy Hakkından Yoksunluk, (n 8) 171-172; Tekinalp, Poroy ve Çamoğlu, Ortaklıklar II (n25) N.992a; Kırca, İsmail; 'Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyesinin İbra Oylamasında Temsilci Sıfatıyla Oy Kullanıp Kullanamayacağı Sorunu' (2004) 53 (1) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 65-76 (n 74) 70-75; Kervankıran, (n 1) 194.

74 Rolf Watter and Dieter Dubs, 'Der Déchargebeschluss'(8) (2001) Aktuelle Juristische Praxis (AJP/PJA), 915-919. Bkz. <www.dike.ch >

oydan yoksunluğun getirilmesiyle önlenmek istenen menfaat çatışması da ortadan kalkacaktır. Bu görüş Türk doktrininde de taraftar bulmuştur. Oydan yoksun yönetim kurulu üyesinin açık talimat verildiği durum haricinde başka pay sahibinin temsilcisi olarak kendi ibrasında oy kullanamayacağı, kendi ibrası aleyhinde oy kullanmasının kendisinden beklenemeyeceği ifade edilmektedir⁷⁵.

Kanaatimizce, İsviçre Hukukunda ve ETTK m.374/2 döneminde Türk Hukukunda yöneticinin başka pay sahibine ait oy hakkını ibrada kullanamayacağı görüşünün hakim görüş kabul edilmesinin sebeplerinden biri de hem ETTK m.374/2'de hem de kaynağı OR m.695'da yöneticinin ibrada oydan yoksun olduğuna ilişkin hükümde "kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamayacakları" şeklinde bir açıklamanın yer almasıdır. Oysa bu ibare bugün 6102 sayılı TTK m.436/2 hükmünde ETTK'daki düzenlemeden farklı olarak ilaveten getirilmiştir. Doktrinde TTK m.436/2'de yöneticilerin ibra oylamasında "kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamayacakları" açıklamasının eklenmesinden, kanunun ETTK dönemindeki hakim görüşün aksine bir düzenleme getirdiği ve artık yöneticilerin kendi payları dışındaki paylardan doğan oy haklarını temsilci sıfatıyla kendi ibra kararlarında kullanabilme imkanın kanun hükmü haline geldiği⁷⁶; oydan yoksun yöneticilerin diğer pay sahiplerine ait paylardan doğan oy haklarını kendi ibralarında temsilen kullanabileceği çıkarımları yapılmaktadır. Ayrıca Yargıtay içtihatlarının da bu yönde olduğu ifade edilmektedir⁷⁷.

Oydan yoksun pay sahiplerinin başka pay sahiplerinin temsilcisi sıfatıyla kendi ibrasında oy kullanıp kullanamayacaklarına dair açık bir hüküm TTK m.436/2 hükmünde yer almamaktadır. Tam aksine maddede "kendilerine ait paylardan doğan oy hakları" ibaresinin yer alması, oydan yoksun yöneticinin diğer pay sahiplerine ait paylardan doğan oy haklarını temsilci olarak kendi ibrasında kullanabileceği, şekilde yorumlanmaktadır. Bir de BTY m.19/4'ün ikinci cümlesinde şu hükme yer verilmiştir: "*Ancak anılan kişiler, yönetim kurulu üyesi olmayan diğer pay sahiplerinin oy haklarını temsilen kullanabilirler.*" Yönetmelikte yer alan bu düzenleme başka pay sahiplerinin temsilcisi sıfatıyla oydan yoksun yönetim kurulu üyelerinin kendi ibralarında oy kullanabileceği görüşünü açıkça desteklemektedir. Her şeyden önce bu hususun yönetmelikte düzenlenmesi eleştirilebilecek bir husustur. Ayrıca TTK m.436/2 hükmünün getiriliş amacıyla da bu düzenleme örtüşmemektedir. Yöneticinin kendi oylarıyla kendi ibrasında oy kullanmasını yasaklayan kanun koyucu, yöneticinin kendi oylarıyla kendini ibra etmesini önlemek istemiştir. Ne var ki yönetmelikte getirilen hüküm ve TTK m.436/2'de Alman Hukukunda AktG p.136/1'deki gibi açıkça yöneticinin başkasına ait paylardan doğan oy haklarını temsilci sıfatıyla kendi ibrasında kullanamayacağı, başka bir ifadeyle ibrada oy yasağı beraberinde ibrada temsil yasağı da öngörmemesi sebebiyle, bunun mümkün olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da TTK m.436/2'deki oydan yoksunluğun dolanılmasına fırsat yaratmaktadır.

Yargıtay da oydan yoksunluğun sadece yöneticinin kendi paylarından doğan oy hakkı için söz konusu olduğu diğer pay sahiplerinin oylarını temsilci sıfatıyla kendi ibrası yönünde kullanabileceği yönünde kararlar vermektedir. Aşağıda incelenen Yargıtay kararları Yargıtay'ın güncel yaklaşımını ve

75 Kervankıran, (n 1) 194.

76 Kendigelen, (n 48) 337; Kervankıran, (n 1) 195.

77 Kervankıran, (n 1) 195; Tekinalp, Poroy ve Çamoğlu, Ortaklıklar II, (n 25) N.992a.

bu sorunun tekrar ele alınıp TTK m.436 hükmünün yeniden gözden geçirilip AktG p.136'daki gibi açık bir düzenlemeye kavuşturulmasına ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

2. Yargıtay 11.Hukuk Dairesinin 16.02.2015 Tarihli Kararı

Yargıtay, 16.02.2015 tarihli kararında⁷⁸ yönetim kurulu üyesinin ibra oylamasında pay sahibi bir şirkete vekaleten oy kullanmasını TTK m.436/2 hükmüne uygun bularak, temyiz itirazını reddetmiştir. Bu kararda 11.HD şöyle hüküm vermiştir:

“Ancak iptali istenen davalı şirket genel kurul tarihi itibarıyla uygulanması gereken 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 436/2. maddesi gereğince, şirket yönetim kurulu üyeleriyle yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişiler, yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmelerine dair kararlarda kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamaz. Davalı şirketin altı ortağı bulunup, davacılar da dahil olmak üzere beş ortak yönetim kurulu üyesidir. Yönetim kurulunda olmayan ortak sadece’dır. Davalı şirket yönetim kurulu üyesi olan ...’ın şirketin ortağı’nin temsilcisi olduğu savunulsa da 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 436/2. maddesi gereğince yönetim kurulu üyeleri ibra oylamasında ancak kendilerine ait oy hakkını kullanamayacak olup yönetim kurulu üyesi olmayan şirketi temsilen oy kullanmaları mümkündür. Bu durumda, mahkemece yönetim kurulu üyelerinin kendi ibralarında oy kullanmalarının sonuca etkili olup olmadığı üzerinde durularak oluşacak sonuç çerçevesinde karar vermek gerekirken, sonuca etkisi değerlendirilmeden yazılı gerekçeyle karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.”

Yargıtay, yukarıdaki kararında yönetici ortağın kendi paylarından doğan oy hakkını kendi ibrasında kullanamayacağını, ancak başka ortağın payını temsilen kendi ibrasında oy kullanmasının mümkün olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca oy yasağına aykırı kullanılan oyların ibra kararını geçersiz kılması için sonuca etkili olması gerektiğine işaret etmektedir.

3. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 09.03.2020 Tarihli Kararı

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 09.3.2020 tarihli kararında⁷⁹, BAM’ın şirket genel kurul gündeminin bilanço ve finansal tabloların onaylanmasına ilişkin 5. maddesinin oylanmasında yönetim kurulu üyesinin babasına vesayeten kullandığı oy sebebiyle kararın iptali talebini reddetmiş olmasını, gündemin 6.maddesinde şirketin yönetim kurulu üyelerinin ibrasının ayrıca görüşülmesi sebebiyle, bilanço ve finansal tabloların onaylanması işleminde oydan yoksunluğun söz konusu edilemeyeceği gerekçesiyle yerinde bulmuştur. Ancak Yargıtay, başka bir açıdan BAM kararını bozmuştur. Şöyle ki; davacının şirketin bilanço ve finansal tablolarda görülen ortaklardan alacaklar kaleminin gerçek bir alacak olup olmadığı yönündeki iddiasının TTK 515. maddesi kapsamında haklı olup olmadığı açıklığa kavuşturulmadan gündemin 5. maddesine dayalı iptal talebinin reddedilmesini doğru görmeyerek bozma kararı vermiştir.

78 Yargıtay 11 HD, E.2014/14570 K.2015/1944, 16.02.2015 < www.kazanci.com > (Erişim Tarihi 04.05.2025).

79 Yargıtay 11 HD, E.2018/4050 K.2020/2455, 09.3.2020 < www.kazanci.com > (Erişim Tarihi 04.05.2025).

Yargıtay bu kararında genel kurul gündeminin 6.maddesinde yönetim kurulunun ibrasının oylanmasında yöneticinin başka pay sahibine vesayeten oy kullanamayacağı ve yeterli karar nisabının sağlanamadığı gerekçesiyle BAM'ın verdiği iptal kararını ise yerinde bulmayarak bozulmasına karar vermiştir. Yargıtay bu kararı ile oydan yoksun yöneticinin vasi sıfatıyla kısıtlı pay sahibini temsilen kendi ibrasında oy kullanabileceği görüşünde olduğunu vurgulamıştır. Yargıtay'ın kararı aşağıya aktarılmıştır:

“...TTK'nın 436/2.maddesine göre oydan yoksunluk yönetim kurulu üyelerinin kendilerine ait paylardan doğan oy hakları ile sınırlı olup, başka bir ortağa vesayeten kullanılan oylar, oy yoksunluğu kapsamında sayılmamıştır. O halde, ...'ın yönetim kurulu üyesi olması nedeniyle kendisinin ibrasının oylamasından oydan yoksun olmasına rağmen babası İ.e vesayeten kullandığı oy ile yönetim kurulu ibrasında yeterli nisap sağlanmış olduğundan gündemin 6. maddesinde alınan kararın iptali isteminin reddi gerekirken kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiştir.”⁸⁰

Ancak bu kararın Muhalefet Şerhi içerdiğini belirtmek gerekir. Yargıtay'ın oydan yoksun yöneticinin vasisi sıfatıyla kendi ibra oylamasında kısıtlı pay sahibi babasına ait paylardan doğan oy hakkını kullanabileceği görüşünü benimsediği 09.03.2020 tarihli kararında yer alan Karşı Oy şöyledir:

“İbra kararında daire çoğunluğu ile aramızdaki temel görüş ayrılığı, vesayet altına alınmış bir ortağın vasisi sıfatıyla yönetim kurulu üyesinin ibra oylamasında vesayeten oy kullanıp kullanmayacağı noktasındadır. Daire çoğunluğu TTK'nın 436/2 maddesinde öngörülen oydan yoksunluk halinin yönetim kurulu üyesinin oy hakkı ile sınırlı olduğu temsilen oy kullanmasının yasak kapsamına girmediği görüşündedir. Daire çoğunluğunun bu görüşü iradi temsilde doğru olmakla birlikte, kanuni temsilde uygulama yeri olmadığı, en azından, kısıtlı ile vasi arasında ibra kararının sonuçları bakımından bir çıkar çatışmasının bulunduğu kabulü zorunludur. Aksi yöndeki bir çözümü kabul etmek, yönetim kurulu üyesinin şahsından kaynaklanan oydan yoksunluk halinin dolanma yoluyla ortadan kaldırılması sonucu doğurur ki böyle bir sonuç hukuken korunmaz. TMK'nın 426/2.bendi gereğince kayyım ile kısıtlının menfati çatışıyorsa vesayet makamı ilginin isteği üzerine veya resen temsil kayyımı atanması gerekmektedir. Somut olayda vesayet makamının genel kurul toplantısından önce böyle bir tedbir almamış olması çıkar çatışmasının olmadığını göstermeyeceği gibi, oydan yoksun olan yönetim kurulu üyesinin vesayet ilişkini kullanarak lehine dolanma yoluyla sonuç çıkarması hukuken korunamaz. Nitekim Bölge Adliye Mahkemesi gündemin 6.maddesinde alınan ibra kararını benzer gerekçelerle iptal etmiş olup, iptal kararının bozulması yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.”

Aslında karşı oy yazısından, karara muhalif kalan üyenin oydan yoksunluğun yöneticinin paylarından doğan oy hakkı ile sınırlı olduğu, diğer pay sahibinin temsilcisi sıfatıyla oy kullanmasının yasak olmadığı görüşünü “iradi temsil” açısından doğru bulduğu ve bu açıdan çoğunluk görüşüne katıldığı anlaşılmaktadır. Karara karşı olmasının sebebi, somut olayda temsilen iradi temsilden değil, kanuni temsilden (vesayet) kaynaklanmasıdır. Dava konusu olayda yönetim kurulu üyesi şirkette ortak olan babasının vasisi olarak oy kullanmıştır. Karşı oyda TMK m.426/2'nin “Bir işte yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün veya kısıtlının menfaati çatışıyorsa” vesayet makamının (sulh mahkemesinin)

80 Yargıtay 11 HD, E. 2018/4050 K. 2020/2455, 09.3.2020 < www.kazanci.com > (Erişim Tarihi 04.05.2025).

ilgisinin isteği üzerine veya resen temsil kayyımı atar, şeklindeki hükmünden hareketle kısıtlı ile vasi yönetim kurulu üyesi arasında ibranın sonuçları bakımından bir menfaat çatışması bulunduğunu, bu yönde karar öncesi alınmış bir tedbir kararı olmamasının bu sonucu değiştirmeyeceği, aksinin vasi yönetim kurulu üyesinin vesayet ilişkisini kullanarak oy yasağını dolanması sonucunu doğuracağı, kanaati açıklanmıştır.

4. Yargıtay 11.Hukuk Dairesinin 02.03.2021 Tarihli Kararı

Yargıtay 02.03.2021 tarihli kararında (E. 2020/1583 K. 2021/1898)⁸¹ ise ilk bakışta Yargıtay'ın yerleşik içtihadından farklı hüküm tesis ettiği izlenimi doğsa da, karar incelendiğinde ilk derece mahkemesi kararını kaldıran BAM kararının onaylamasının nedeninin farklı olduğu ve yerleşik içtihatlarla aksi bir karar vermediği anlaşılmaktadır.

Yargıtay 11.Hukuk Dairesinin 02.03.2021 tarihli kararında geçen ilk derece mahkemesi kararı şöyledir: “ TTK 436/2 maddesinde şirket yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmelerine ilişkin kararlarda kendilerine ait paylardan doğan oy hakkını kullanamayacaklarının açıkça yazılı olduğu, bu maddenin 1.fıkrasında müzakerelere katılma yasağının da düzenlendiği ancak yönetim kurulunun ibrası meselesinin yönetici açısından şahsi bir iş sayılamayacağı ve oy hakkından yoksunluktan söz edilemeyeceği, şirketin genel kurul toplantısında alınan kararların ve özellikle ibra maddesinin kanuna aykırı bir tarafı bulunmadığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiştir.”

Yukarıdaki ilk derece mahkemesi kararından, somut olayda yönetim kurulu üyelerinin ibrasında aralarında akrabalık ilişkisi bulunan diğer yöneticilerin de oy kullanmasına rağmen, ilk derece mahkemesinin yöneticilerin diğer yöneticilerin ibrasında oy kullanamayacakları hususunu gözden kaçırdığı anlaşılmaktadır. Kararın davacı tarafından istinaf edilmesi üzerine BAM aşağıda aktarıldığı şekilde karar vererek ilk derece mahkemesi kararını kaldırmıştır;

“..Yönetim kurulunun ibrası TTK 436. maddede düzenlendiği, yönetim kurulunun ibrasına ilişkin yapılan oylamada yönetim kurulu üyelerinin hiçbirisinin oylamaya katılmaması, ibralarına ilişkin olarak yapılan oylamada oy kullanmamaları gerektiği, davalı şirkette ortakların hisselerinin toplamı 22.500 adet olup yönetim kurulu üyelerinin toplam hissesinin 16.500 adet olduğu, yönetim kurulu üyeleri dışında oylamaya katılan ortakların hisseleri toplamının ise 5.850 olduğu, oylamaya katılma hakkı bulunan bu ortaklardan kabul oyu kullanan ortakların hissesi 1.350, red oyu kullanan ortağın hissesi ise 4.500 olup, bu durumda oylamaya katılan şirket hissedarlarından yönetim kurulu üyelerinin ibrası oylamasına katılma hakkı bulunan ortaklarla yapılan oylamada red oyu kabul oyundan fazla olduğundan yönetim kurulu üyelerinin ibrası için yeterli olumlu oyun bulunmadığı nedeniyle davalı şirketin 24.10.2016 tarihinde yapılan 2014 ve 2015 yılları olağan genel kurul toplantı tutanağının yönetim kurulunun ibrasına yönelik 6.maddesinin iptali gerektiği gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf isteminin kabulüyle ilk derece mahkemesinin kararının kaldırılmasına,... karar verilmiştir.”

81 Yargıtay 11 HD, E.2020/1583 K.2021/1898, 02.03.2021 < www.kazanci.com > (Erişim Tarihi 14.05.2025).

Yargıtay 02.03.2021 tarihli kararıyla BAM'ın bozma kararını usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle onaylamıştır. Dolayısıyla bu kararında Yargıtay, oydan yoksun yöneticinin diğer yöneticilerin ibrasında kendi paylarından doğan oy hakkını kullanamayacağı gibi, yöneticinin başka pay sahiplerini temsilen de ibrada oy kullanamayacağını tespit etmiştir.

5. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 18.10.2022 Tarihli Kararı

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (HGK) 18.10.2022 tarihli kararında⁸², yukarıda açıkladığımız 11.Hukuk Dairesi'nin 09.03.2020 tarihli (E.2018/4050 K.2020/2455)⁸³ bozma kararına karşı BAM'ın verdiği direnme kararının temyiz edilmesi üzerine yaptığı inceleme neticesinde, 11.Hukuk Dairesinin 09.03.2020 tarihli kararını kaldırarak direnme kararını onamıştır.

Öncelikle bu çalışmanın III.C.3 nolu kısmında açıkladığımız 09.03.2020 tarihli 11.Hukuk Dairesi kararının konuya ilişkin kısmı aşağıda kısaca aktarılmıştır: Bu karar konusu davada, ilk derece mahkemesi *“vasinin genel kurulda kısıtlı adına oy kullanabileceği, yönetim kurulu üyelerinin birbirlerinin ibralarında oy hakkından yoksun olmadıkları”* gerekçesiyle buna ilişkin genel kurul kararının iptali talebini reddetmiştir.

İstinafta ise Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesi 24.05.2018 tarihli (2017/1082 E. 2018/556 K. Sayılı) kararı ile *“...dava konusu genel kurulun (5) numaralı kararının iptali isteminin reddi kararının yerinde olduğu, yönetim kurulu üyesi olan vasi ... ile şirket ortağı kısıtlı ... arasında menfaat çatışmasının bulunduğu, yönetim kurulu üyelerinin ibrasına ilişkin oylamada üye ...'ın vasiliğini yaptığı ...'a vesayeten oy kullanmasının hukuka aykırılık taşıdığı, yönetim kurulu üyelerinin ibralarına ilişkin (6) numaralı kararda davacının oyu dikkate alındığında ibra kararı alındığından söz edilemeyeceği..”* gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur.

Yukarıdaki BAM kararının temyizi üzerine Yargıtay 11.Hukuk Dairesi 09.03.2020 tarihli (E.2018/4050 K.2020/2455) kararıyla *“TK'nın 436/2.maddesine göre oydan yoksunluk yönetim kurulu üyelerinin kendilerine ait paylardan doğan oy hakları ile sınırlı olup, başka bir ortağa vesayeten kullanılan oylar, oy yoksunluğu kapsamında sayılmamıştır. O halde, ...'ın yönetim kurulu üyesi olması nedeniyle kendisinin ibrasının oylamasından oydan yoksun olmasına rağmen babası İ.ê vesayeten kullandığı oy ile yönetim kurulu ibrasında yeterli nisap sağlanmış olduğundan gündemin 6. maddesinde alınan kararın iptali isteminin reddi gerekirken kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiştir.”* demek suretiyle BAM kararını bozmuştur.

BAM ise, Yargıtay'ın bu bozma kararına karşı direnme kararı vermiştir. Bu direnme kararının temyizi üzerine Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 18.10.2022 tarihli şu kararı vermiştir:

“ (28.) Davalı şirketin 30.09.2015 tarihinde yapılan genel kurulunun (6) numaralı kararı ile; yönetim kurulu üyesi ...'ın davacının olumsuz oyuna karşılık yönetim kurulu üyesi ... ve vasisi olduğu ...'ın adına olumlu oyu ile ibra edildiği, yine yönetim kurulu üyesi ...'ın ise davacının olumsuz oyuna karşılık diğer

82 Yargıtay HGK, E.2020/11-674 K.2022/1291, 18.10.202 < www.kazanci.com > (Erişim Tarihi 11.05.2025).

83 Bu çalışmanın III.C.3. nolu kısmında açıklanan Yargıtay 11.Hukuk Dairesinin 09.03.2020 tarihli kararı,

yönetim kurulu üyesi ...'ın olumlu oyu ve ...'ın vasisi sıfatıyla ... tarafından kullanılan olumlu oyla ibra edildiği, ...'ın ...'ın vasisi sıfatıyla kendi ibrasında kendisi lehine oy kullandığı anlaşılmaktadır. TTK'nın 436/2. maddesi "Şirket yönetim kurulu üyeleriyle yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişiler, yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmelerine ilişkin kararlarda kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamaz." hükmünü haizdir. Buna göre şirket yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmelerine ilişkin kararlarda kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamazlar. Bu hüküm emredici nitelikte olması nedeniyle yönetim kurulu üyelerinin diğer yönetim kurulu üyelerinin ibrasında kullandığı oylar geçersizdir. Bu durumda ... ve ...'ın yönetim kurulu üyelerinin ibrasında kullandığı oylar geçersiz olacaktır. Bu yönetim kurulu üyelerinin olumlu oyları düşüldüğünde yönetim kurulu üyeleri ... ve ... davacının 160.000 adet olumsuz oyuna karşılık kısıtlı ...'ın 240.000 olumlu oyu ile ibra edilmiştir.

(29.) Ancak şirket ortaklarından ...'ın ... Sulh Hukuk Mahkemesinin 18.11.2014 tarihli ve 2014/591 E., 2014/1072 K. sayılı kararı ile kısıtlanmasına ve kızı ...'ın vasi olarak atanmasına, ayrıca şirket toplantıları ile diğer tüm işlemlerde kısıtlının vasi tarafından temsil edilmesine karar verilmiştir. Öte yandan vesayet makamı, dava konusu genel kurul toplantısı tarihinden sonra 21.01.2016 tarihli ara kararı ile kısıtlının hissedar olduğu şirketlerde genel kurul toplantılarında vasinin kısıtlı adına oy kullanamayacağına ve kısıtlının bu toplantılarda kayyumla temsili gerektiğine dair karar almış, bu konuda vasiye ve davalı şirkete tebligat yapılmıştır.

(30.) Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 418. maddesi gereğince menfaati kendisine vasi atanacak kişinin menfaati ile önemli ölçüde çatışan kişiler vasi olarak atanamaz. Başka bir deyişle vasi olarak atanacak kişinin menfaati ile kısıtlının menfaatinin çatışmaması zorunludur. Öte yandan TMK'nın 426/2. maddesi gereğince bir işte yasal temsilcinin menfaati ile kısıtlının menfaati çatışıyorsa, istek üzerine veya re'sen o işle sınırlı olmak üzere kısıtlıya temsil kayyumu atanabilir. Bu itibarla ... Sulh Hukuk Mahkemesinin 18.11.2014 tarihli ve 2014/591 E., 2014/1072 K. sayılı kararı ile vasiye şirket toplantılarında kısıtlıyı temsil etmesi konusunda yetki verilmiş ise de TMK'nın 418. maddesi gereğince yönetim kurulu üyesi olan vasi ile kısıtlı arasında menfaat çatışması bulunduğundan şirket ortağı kısıtlı ...'ın yönetim kurulu üyelerinin ibrasında ancak TMK'nın 426/2 maddesi gereğince atanacak kayyum aracılığıyla oy kullanabilecektir. Dolayısıyla yönetim kurulu üyesi olan ...'ın vasisinin yönetim kurulu üyelerinin ibrasında oy kullanamayacağı göz önüne alındığında, davalı şirketin anılan genel kurulunun (6) numaralı kararının iptaline dair direnme kararı yerindedir."

Yargıtay HGK'nun 18.10.2022 tarihli kararında BAM'ın direnme kararını şu gerekçelerle onayladığı görülmektedir: TTK m.436/2 hükmü uyarınca yönetim kurulu üyeleri ve yönetimde görevli imza yetkilisi kişiler yönetim kurulu üyelerinin ibrasında kendi paylarından doğan oy haklarını kullanamayacağı, bu emredici hükmün aksine olarak dava konusu olayda yönetim kurulu üyelerinin birbirlerinin ibrasında kullandıkları oyların geçersiz olduğu, yönetim kurulu üyelerinin bu geçersiz olumlu oylar dava konusu karar nisabından çıkarıldığında 160.000 olumsuz oya karşılık kısıtlıyı temsilen vasi yönetim kurulu üyesinin 240.000 olumlu oyu ile ibra edildiği sonucuna varılmaktadır. Ancak TMK m.426/3 uyarınca dava konusu olayda vesayet makamı tarafından vasi atanan yönetim kurulu üyesi ile babası kısıtlı şirket ortağı arasında menfaat çatışması bulunduğundan ibrada kısıtlıya

ait oy hakkının atanacak temsil kayyumu tarafından kullanılması gerektiği; **genel kurul toplantı sonrası** vesayet makamının 21.01.2016 tarihli ara kararı ile kısıtlının hissedar olduğu şirketlerdeki genel kurul toplantılarında vasinin kısıtlı adına oy kullanamayacağı ve kısıtlının bu toplantılarda kayyumla temsil edilmesi yönünde karar alınarak davalı şirkete ve vasiye tebliğ edildiği; bu sebeple vasinin genel kurulda kısıtlı adına oy kullanamayacağından ibrada kullandığı 240.000 olumlu oyun geçersizliği sebebiyle 160.000 olumsuz oyla ibra reddedilmiş sayılacağından direnme kararının yerinde olduğu sonucuna varılmıştır.

Yargıtay HGK, bu kararında aslında oydan yoksun yöneticinin başka pay sahibinin sahip olduğu paylardan doğan oy hakkını temsilen kullanabileceği ve TTK m.436/1’de sayılan kişilerin yöneticinin ibrasında oy kullanabileceği istikrarlı içtihadından dönmüş değildir. Yargıtay HGK kararına konu somut olayda oydan yoksun vasi konumundaki yönetim kurulu üyesinin kısıtlı babasını temsilen kullandığı oyları tamamen vesayet hukuku çerçevesinde vasi tayin edilen kişi ile vasi arasında menfaat çatışması sebebiyle vesayet makamı Sulh Hukuk Mahkemesi’nce genel kurulda vesayet altındaki pay sahibine artık oy hakkının vasi tarafından değil mahkeme tarafından tayin edilen kayyum tarafından kullanılacağına dair verdiği ihtiyati tedbir kararına istinaden vasinin kullandığı oyları geçersiz saymıştır.

Kanaatimizce; doktrinde ve Yargıtay’ın istikrarlı içtihatlarında oydan yoksun yöneticilerin başkasını temsilen kendi ibralarında oy kullanabileceği yönündeki görüşün yeniden gözden geçirilmesi gerekir. Zira yukarıdaki HGK kararında gerekçe gösterilen “vasi yönetim kurulu üyesiyle kısıtlı pay sahibinin ibra kararındaki oylamada menfaat çatışması” aynı şekilde bir yönetim kurulu üyesi veya yönetimde görevli imza yetkilisinin başka bir pay sahibinin iradi temsilcisi konumunda genel kurulda kendi ibrası için oy kullandığı durumda da her zaman mevcuttur. Bu sebeple doktrinde tartışmaya sebep olan TTK m.436/2 hükmüne göre oydan yoksun yöneticinin kendi ibrasında başka pay sahibini temsilen oy kullanabileceği görüşünün terk edilmesi gerektiği kanaatindeyim. Hemen belirtelim ki, oydan yoksun yöneticinin ibra dışındaki bir gündem maddesi için başka bir pay sahibinin temsilcisi olarak oy kullanmasına bir engel yoktur. Kanun koyucunun TTK m.436/2’de kullandığı yöneticinin “kendi paylarından doğan oy haklarını kullanamaz.” ifadesinden hareketle, oydan yoksun yöneticinin başka pay sahiplerine ait oy haklarını kendi ibrasında kullanmasına izin verdiği, bunun bir kanun hükmü haline geldiği görüşüne katılmıyorum. TTK m.436/2’de yöneticinin kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını hem kendi ibralarında hem de diğer yöneticilerin ibrasında kullanmasını açıkça yasaklamıştır. Bu yasak, yöneticilerin birbirlerinin oyu ile ibra edilmelerini de kapsamaktadır. Eğer oydan yoksun yöneticinin bir başka pay sahibini temsilen kullandığı oy ile kendisinin veya başka bir yöneticinin ibrası yönünde oy kullanabileceği kabul edilirse, hükmün dolanılmasına cevaz verilmiş olur. Kanunda (TTK m.436/2) “kendi paylarından doğan oy hakları” ibaresi yanında bir de yönetmelikte (BTY m.19/4c.2) “yönetim kurulu üyesi olmayan diğer pay sahiplerinin oy haklarını temsilen kullanabilirler” ibaresine yer verilmesi ibrada oydan yoksunluğun dolanılmasının hukuki zeminini yaratmıştır. Bu sebeple düzenlemenin revizyonu gerekmektedir.

D. SORUMLULUK DAVASI AÇILMASI KARARINDA OYDAN YOKSUNLUK

Daha önce yayınladığımız bir makalede⁸⁴ TTK m.553 kapsamında şirketin sorumluluk davası açabilmesi için bu yönde bir genel kurul kararı alınmasının zorunlu olmadığı, bu kararın bir dava şartı niteliği taşımadığı, aksi yöndeki Yargıtay uygulamasına katılmadığımızı açıklamıştık. Aynı görüşü korumaktayız. Kanaatimizce şirket tarafından yöneticilere sorumluluk davası açılabilmesi için genel kurul kararı zorunlu bir şart olmamakla beraber, dava açılması gerekliliğinin genel kurulda tartışılıp karar alınmasına da hukuki bir engel yoktur. İşte böyle bir durumda yönetim kurulu üyeleri ve yönetimde görevli imza yetkilileri genel kurulda sorumluluk davası açılıp açılmaması yönünde karar alınırken oy haklarını kullanabilirler mi?

Bu sorunun cevabını tamamen TTK m.436/2 hükmüyle ilişkili görmekteyiz. Her ne kadar TTK m.436/1'de "herhangi bir yargı kurumundaki veya hakemdeki dava" ibaresine yer verilmiş de olsa, cümlelerin başındaki kişisel tabiri nedeniyle, sorumluluk davası birinci fıkra ile değil, ikinci fıkra ile ilişkilidir⁸⁵. Çünkü TTK m.436/1'de geçen dava tabiri şirketle hükümde sayılan kişiler arasındaki kişisel bir davayı⁸⁶ işaret etmektedir. Oysa sorumluluk davası şirketle yönetim kurulu arasında kişisel bir dava olarak değerlendirilemez. Bir görüşe göre⁸⁷, ibra kararında oydan yoksun yöneticilerin ibra etmemeyle bağlantılı olan sorumluluk davasının açılıp açılmamasına ilişkin oylamada genel kurulda oy kullanması çelişki yaratacağından, bu kararda da oydan yoksun olması gerekir. Doktrinde sorumluluk davasına ilişkin oylamanın ibranın reddedildiği genel kurulda veya daha sonra yapılan bir genel kurulda yapılmasının fark etmeyeceği, her iki durumda da yönetim kurulu üyesinin oydan yoksun olduğu ifade edilmektedir⁸⁸. Diğer görüş ise, her durumda haklarında sorumluluk davası açılması oylanan yöneticinin oy kullanamayacağını savunmaktadır⁸⁹.

Yargıtay 11.Hukuk Dairesi, 04.11.2024 tarihli kararında⁹⁰ TTK m.436/2'de öngörülen oydan yoksunluk halinin ibra edilmemenin tamamlayıcısı ve daha ağır bir durum olan sorumluluk davasında da geçerli olduğunu ifade etmiştir.

Yargıtay'ın yakın tarihli bu kararındaki tespitine katılmakta ve ibra kararı ile sorumluluk davası açılıp açılma kararını birbiriyle bağlantılı görmekteyiz. İbra kararında oydan yoksunluğu öngören hükmün

84 Bkz.Birgül Sopacı Öztuna, 'Sorumluluk Davasında Genel Kurul Kararını Dava Şartı Sayan Yargıtay Uygulamasından Dönülmesi Gerekliliği' Ticaret Hukukunun Güncel Meseleleri II.Ticaret Hukuku Kongresi iç Mehmet Bahtiyar ve Mete Tevetoglu (edr) (Aristo Yayınevi 2022) 437-474.

85 Teoman, Oy Hakkından Yoksunluk, (n 8) 114-116, 126; Tekinalp, Poroy ve Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, (n 25) N.990.

86 Aynı fikirde bkz.Kervankıran, (n 1) 167.

87 Teoman, Oy Hakkından Yoksunluk, (n 8) 106-107; Gökdemir Tamer, (n 1) 270; Kervankıran, (n 1) 167.

88 Kervankıran, (n 1) 167.

89 Tekinalp, Poroy ve Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, (n 25) N. 990; Üçışık ve Çelik, (n 54) 316; Gökdemir Tamer, (n 1) 27.

90 Yargıtay 11 HD, E.2023/5897 K 2024/7689, 04.11.2024 "5 no.lu gündem maddesine ilişkin iptal talebinin yerinde olduğu, aynı maddede oylanan diğer hususun davacı hakkında sorumluluk davası açılmasına yönelik olduğu, ancak limited şirket yönetim kurulu üyeleri açısından 6102 sayılı Kanun'un 436 ncı maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen oydan yoksunluk halinin ibra edilmemenin tamamlayıcısı niteliğinde olan ve ibraya oranla daha ağır bir durumu ifade eden sorumluluk davasının oylamasında aynı şekilde ele alınması gerektiği" <www.lexpera.com > (Erişim Tarihi 15.05.2025).

amacı, sorumluluk davası açılıp açılması oylamasında da aynen geçerlidir. Ne var ki haklarında sorumluluk davası açılıp açılmaması oylanacak yöneticilere oydan yoksunluk atfedilebilmesi için TTK m.436/2 hükmünü geniş yorumlamak gerekir. Bunun da hükmün emredici niteliği ve oy hakkının vazgeçilmez nitelikte bir hak olması, istisnaen açık yasal hükümle sınırlanabilmesi hukuki gerçeği karşısında pek de mümkün olmadığı kanaatindeyiz.

E. YÖNETİM KURULU ÜYESİ TÜZEL KİŞİ VE TEMSİLCİSİNİN OYDAN YOKSUNLUĞU

TTK m.359 hükmü uyarınca ETTK döneminden farklı olarak anonim şirkette tüzel kişiler bizzat yönetim kuruluna üye seçilebilmektedir. Üye seçilen tüzel kişiyle birlikte tüzel kişi adına tüzel kişi tarafından belirlenen bir gerçek kişi de tescil ve ilan olunur. Tüzel kişi adına toplantılara sadece bu kişi katılabilir (TTK m.359/2). Tüzel kişi yönetim kurulu üyesi ve onun adına tescil ilan edilen gerçek kişi-eğer şirkette pay sahibi ise – TTK m.436/2 kapsamında oydan yoksun kişilerden midir?

Hiç kuşkusuz ETTK'dan farklı olarak yönetim kurulu üyeliği sıfatı ve bu üyelikten kaynaklı sorumluluk üye seçilen tüzel kişiye aittir. Bu itibarla yönetim kurulu üyesi tüzel kişi TTK m.436/2 gereğince, yönetim kurulu üyelerinin ibrasında kendi paylarından doğan oy haklarını kullanamayacaktır⁹¹. Zira gerçek kişi yönetim kurulu üyesi için getirilen ibrada oydan yoksunluğun amacı ne ise aynen tüzel kişi üye için de geçerlidir. Buna karşılık tüzel kişi adına tescil ve ilan edilen, toplantılara katılmaya yetkili olan gerçek kişi için ise durum farklı değerlendirilmektedir⁹². Tüzel kişiyi temsil eden gerçek kişi yönetim kurulu üyesi sıfatını taşımamaktadır. Bu sıfat tüzel kişiye aittir. Bu sebeple şirkette aynı zamanda pay sahibi olan bir tüzel kişi yönetim kurulu üyesinin bildirdiği kişinin oydan yoksun olmayacağı ifade edilmektedir⁹³.

Kanaatimizce TTK m.359/2'ye göre üye seçilen tüzel kişi tarafından belirlenen ve tüzel kişi adına tescil ve ilan olunan kişi, yönetim kurulu üyesi tüzel kişinin temsilcisi konumundadır. Hukuki niteliği tartışılabilir. Bu kişinin yaptığı iş, işlem, aldığı kararlar tüzel kişiyi bağlar ve sorumlu kılar. Dolayısıyla bu kişi ile tüzel kişi arasındaki bu bağ sebebiyle tescil edilen kişi tüzel kişi üye adına işlemleri gerçekleştiren, toplantılara katılan, oy kullanan, imza atan konumundadır. Bu sebeple tescil edilmiş kişinin de aynı şirkette pay sahibi olduğu ihtimalde, üye tüzel kişinin ibrasında oy kullanamaması gerekir. Bu kişinin TTK m.436/2'de belirtilen “yönetimde görevli imza yetkilisi kişiler” kapsamında sayılıp sayılamayacağı da tartışılabilir. Her ne kadar tüzel kişinin yönetim kurulu üyesi seçildiği anonim şirketin yönetiminde görevli olanın tüzel kişi olduğu savunularak bu fikre karşı çıkılabilirse de, tüzel kişi tarafından belirlenerek onun adına tescil edilerek yönetim görevini fiilen ifa ediyor olması sebebiyle tüzel kişi yönetim kurulu üyesinin ibrasında oy kullanamaması gerekir.

91 Çamoğlu, Sorumluluk, (n 21) 235; Helvacı, (n 56) 104; Gökdemir Tamer, (n 1) 275.

92 Gökdemir Tamer, (n 1) 275; Kervankıran, (n 1) 202.

93 Canözü, (n 2) 144; Kervankıran, (n 1) 202.

SONUÇ

Yönetim kurulu üyelerinin ve yönetimde görevli imza yetkililerinin yönetim kurulu üyelerinin ibrasında kendi paylarından doğan oy haklarını kullanamayacaklarına dair TTK m.436/2'nin uygulamasında hükmün kapsamına ilişkin iki önemli sorun ön plana çıkmaktadır. Birincisi, TTK m.436/1'deki oydan yoksun kişilerin, yani yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin pay sahibi eşi, alt-üst soyu, ortağı olduğu şahıs şirketi ve hakimiyeti altındaki sermaye şirketinin ibra kararında oy kullanıp kullanamayacağı sorundur. Kanaatimizce bu kişiler yönetim kurulu üyelerinin ibrasında oydan yoksun kişiler kapsamında sayılamazlar. Her şeyden önce TTK m.436'nın 1.fıkrası ile 2.fıkrası birbirinden bağımsız iki ayrı düzenlemedir. İkisinin kişi ve konu bakımından kapsamı farklıdır. İbra kararı, kişisel iş, işlem niteliğinde sayılamaz. Oydan yoksunluğa ilişkin kanuni düzenleme emredici nitelikte olduğundan kişisel iş, işlem/dava tabiri geniş yoruma tabi tutulamaz. İbrada oydan yoksun olanlar TTK m.436/2'de gösterilmiştir ki bunlar yönetim kurulu üyeleri ile imza yetkisi bulunan yöneticilerdir. Bu kişilerin dışında bunların eşleri, alt-üst soyları, ortağı oldukları şahıs şirketleriyle, hakimiyetlerindeki sermaye şirketleri ibrada oydan yoksun değildirler. Bu kişiler sadece kendileri ve bu kişiler ile şirket arasındaki kişisel nitelikteki iş – işlem, yargı kurumu veya tahkimdeki davaya ilişkin kararlarda oy kullanamazlar, fakat ibrada kullanabilirler. Yargıtay uygulaması da bu yöndedir. Ancak pay sahipleri ve yakınlarının oydan yoksunluğu ile yöneticilerin oydan yoksunluğunun aynı maddede düzenlenmiş olması, aksi yöndeki görüşlerin varlığı, bu konunun yıllarca süren davalara konu edilmesine sebep olmaktadır. Aslında TTK m.436/1 hükmü ne İsviçre Hukukunda ne de Alman Hukukunda yer almaktadır. Kanaatimizce TTK m.436/1 hükmündeki oydan yoksunluğun, yöneticilerin ibrasında oydan yoksunluğu ile aynı maddede düzenlenmiş olması isabetsizdir.

Ön plana çıkan diğer bir sorun da oydan yoksun yöneticilerin başka pay sahiplerinin temsilcisi sıfatıyla yönetim kurulu üyelerinin ibrasında oy kullanıp kullanamayacağı sorundur. ETTK m.374 döneminde Türk Hukukunda ve kaynak İsviçre Hukukunda oydan yoksun yöneticinin başka pay sahibinin temsilcisi olarak yöneticilerin ibrası oylamasında oy kullanamayacağı kabul edilirken, TTK m.436/2'nin metninde “kendi paylarından doğan oy hakları” ibaresine yer verilmesi nedeniyle, oydan yoksun yöneticilerin başka pay sahiplerinin temsilcisi olarak ibrada oy kullanabileceği görüşü, hakim görüş kabul edilmiştir. İlâveten BTY m.19/4'de yönetim kurulu üyeleriyle yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişilerin yönetim kurulu üyesi olmayan pay sahiplerinin oy haklarını temsilen kullanabileceği düzenlemesine yer verilmiş olması, bu görüşü desteklemektedir. Ancak bu görüş ve BTY m.19/4'deki düzenleme, TTK m.436/2 hükmünün getiriliş amacına ters düşmektedir. Yöneticinin kendi oylarını kendi ibrasında kullanmasını yasaklayan kanun koyucunun, ibrada oydan yoksunluğu etkin kılabilmesi için yöneticilerine ibrada temsilen oy kullanmalarını da yasaklaması gerekir. Aksi durum TTK m.436/2'deki oydan yoksunluğun dolanılmasına sebep olur. Yargıtay uygulaması da oydan yoksun yöneticinin temsilen yönetici olmayan başka pay sahiplerine ait oyları kullanabileceği yönündedir. 18.10.2022 tarihli HGK kararında⁹⁴ Yargıtay, yönetim kurulu üyesi vasinin kısıtlı babasının paylarına ait oyları ibra kararında kullanmasına ilişkin olarak; vasi ile kısıtlı arasında TMK m.418 ve m.426/2 hükümleri uyarınca menfaat çatışması bulunduğu oyların kayyum tarafından

94 Yargıtay HGK, E.2020/11-674 K.2022/1291, 18.10.202 < www.kazanci.com > (Erişim Tarihi 11.05.2025).

kullanılması gerektiğine karar vermiştir. Vasi ile kısıtlı arasında söz konusu olan bu menfaat çatışması ihtimali, oydan yoksun yönetim kurulu üyesinin temsil ettiği pay sahibi ile arasında da bulunmaktadır. Yukarıda incelenen kararlar, TTK m.436 hükmünün yeniden gözden geçirilip AktG p.136'daki gibi açık bir düzenlemeye kavuşturulmasına ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Bunun için öncelikle BTY m.19/4'de yer alan oydan yoksun yöneticilerin yönetici olmayan başka pay sahiplerini temsilen oy kullanabileceklerine ilişkin düzenlemenin kaldırılması gerekmektedir. Diğer taraftan TTK m.436/2 hükmünde TTK m.436/1'de sayılan oydan yoksun kişilerin ibrada oydan yoksun olmadıklarına dair bir ilave açıklamaya yer verilmelidir. En önemlisi de oydan yoksun yöneticinin kendi veya başkası adına oy kullanamayacağı gibi, başkasını temsilen de kullanamayacağı hükmünün getirilmesi yerinde olur. TTK m.436 hükmünün yeniden aşağıda belirtildiği şekilde düzenlemesi yukarıda arz ettiğimiz öne çıkan bu sorunlara ilişkin tartışmaları sona erdirecek ve uygulamayı da rahatlatacaktır. Maddenin yeni düzenlemesine ilişkin önerimiz şöyledir:

Oydan yoksunluk

MADDE 436 – (1) Pay sahibi kendisi, eşi, alt ve üstsoyu veya bunların ortağı oldukları şahıs şirketleri ya da hâkimiyetleri altındaki sermaye şirketleri ile şirket arasındaki kişisel nitelikte bir işe veya işleme veya herhangi bir yargı kurumu ya da hakemdeki davaya ilişkin olan müzakerelerde oy kullanamaz.

(2) Şirket yönetim kurulu üyeleriyle yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişiler, yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmelerine ilişkin kararlarda kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını ne kendileri ne de temsilcileri vasıtasıyla kullanamayacakları gibi, başka pay sahiplerini temsilen de oy kullanamazlar. Yönetim kurulu üyeleriyle yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişilerin ibrasında, bunların pay sahibi olan eşi, alt, üst soyu veya ortağı oldukları şahıs şirketleri ve hâkimiyetleri altındaki sermaye şirketleri oy haklarını kullanabilirler.

KAYNAKÇA

- Akdağ Güney N, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu* (2.Baskı Vedat 2016).
- Alışkan, M, 'İbranın Reddi Kararına Karşı İptal Davası Açılması ve İbraya İlişkin Kararlarda Oy Hakkından Yoksunluğa Aykırılığın Yaptırımı' (2021) 174 (16) Terazi Hukuk Dergisi, 348-363.
- Arnold M, '§ 136 AktG Ausschluss des Stimmrechts', *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz Band 3 §§118-178 in Wulf Goette, Mathias Habersack and Susanne Kalss (eds)* (6.Auflage München C.H BECK), § 136. (n7)
- Arsıslanlı H, *Anonim Şirketler, C. II-III Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller* (Fakülteler Matbaası 1960).
- Aydemir F, 'Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrasının Hukuki Sonuçları' (2011) 69 (1-2) İÜHFİM, 1075-1103.
- Aytaç Z, *Anonim Ortaklıklarda İbra* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1982).
- Bahtiyar M, 'Anonim Şirket Genel Kurulunda Toplantı Yetersayısının Toplantı Süresince Korunması Şartına İlişkin TTK m.428/1 Hükmünün Değerlendirilmesi', (Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan), (Oniki Levha, 2017, 63). (Yetersayı)
- Bahtiyar M, 'Anonim Ortaklıkta İbraya İlişkin Bazı Sorunlar' (2018) 6 (1) Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 101-109. (İbra)

- Bahtiyar M, Ortaklıklar Hukuku, 15. Bası, Beta, 2021.
- Bahtiyar M, *Ortaklıklar Hukuku* (16.Bası Beta 2022). (Ortaklıklar)
- Böckli, *Schweizer Aktienrecht*, (3.Auflage Zürich 2005).
- Böckli P, *Das Aktienstimmrecht und seine Ausübung durch Stellvertreter*, (Helbing – Lichtenhahn, Basel 1961). (Aktienstimmrecht)
- Böckli P, *Schweizer Aktienrecht*, (4. Auflage Schulthess Verlag Zürich) 2009. (Schweizer Aktienrecht)
- Böckli P, *Schweizer Aktienrecht* (5.Auflage Schulthess Verlag 2022). (Aktienrecht 2022)
- Canözü S, *Anonim Şirketlerde İbra* (Oniki Levha 2021).
- Cenkci E, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisinin Devri*, (Yetkin 2018).
- Çamoğlu E, *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu Kamu Borçlarından Sorumluluk İle* (3.Bası, Vedat, 2010). (Sorumluluk)
- Çamoğlu E, Poroy R ve Tekinalp Ü, *Ortaklıklar Hukuku I* (15.Bası Vedat 2021).
- Çamoğlu E, Tekinalp Ü ve Poroy R, *Ortaklıklar Hukuku II*, (13.Bası Vedat 2017). (Ortaklıklar II)
- Çamoğlu E, Poroy R ve Tekinalp Ü, *Ortaklıklar Hukuku I* (14.Bası Vedat 2019). (Ortaklıklar I)
- Çamoğlu E, Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrasının Sorumluluk Davalarına Etkisi, (1970) 36 (I – 4) İÜHF, 323-348. (İbra)
- Çelik A, *Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrası* (Adalet 2007).
- Çelikyurt F, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkının Donması* (Beta 2018).
- Domaniç, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi C.II* (Temel Yayınları 1988).
- Forstmoser P, Meier-Hayoz A and Peter Nobel, *Schweizerisches Aktienrecht* (Stämpfli Bern 1996).
- Gökdemir Tamer T, *Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Oy Hakkının Kapsamı ve Etkisi* (Oniki Levha 2022).
- Gümüş M A, *Türk ve İsviçre Hukukunda İbra Sözleşmesi* (Yetkin 2015).
- Helvacı M, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu* (2. Bası Beta 2001).
- İmregün O, *Anonim Ortaklıklar* (4.BasıYasa).
- İmregün O, *Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunları Telif Çareleri*, (İsmail Akgün Matbaası 1962). (Menfaat İhtilafları)
- Kendigelen A, *Yeni Türk Ticaret Kanunu – Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler* (3.Bası On İki Levha 2016).
- Kervankıran E, *Anonim Şirkette Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu* (Oniki Levha 2024).
- Kırca, İsmail; ‘Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyesinin İbra Oylamasında Temsilci Sıfatıyla Oy Kullanıp Kullanamayacağı Sorunu’ (2004) 53 (1) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 65-76.
- Moroğlu E, ‘Anonim Ortaklıkta Yönetim ve Denetim Kurulu Üyelerinin İbralarının Zamanı, Kapsamı ve Geri Alınması’ (2001) 21 (2) Batider, 5-12.
- Nomer NF, *Anonim Ortaklıkta Oydan Yoksun Paylar* (Beta Yayınevi 1994).
- Pulaşlı H, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar* (8.Baskı Adalet 2022). (Genel Esaslar).
- Pulaşlı H, *Şirketler Hukuku Şerhi Cilt IV* (4.Baskı Adalet 2022). (Şerh C.IV)
- Schleiffer P, *Der Gesetzliche Stimmrechtsausschluss im Schweizerischen Aktienrecht* (Stämpfli Verlag AG Bern 1993).
- Sopacı Öztuna B, *Limited Şirketlerde Müdür* (Seçkin 2022) 308. (Müdür)
- Sopacı Öztuna B, ‘Sorumluluk Davasında Genel Kurul Kararını Dava Şartı Sayan Yargıtay Uygulamasından Dönülmesi Gerekliği’ iç Mehmet Bahtiyar, Mete Tevetoğlu, Betül Aktaş Ertan, Mehmet F. Şua, Tülay Gökdemir Tamer ve Hakan Tokbaş (edr.), *Ticaret Hukukunun Güncel Meseleleri III.Ticaret Hukuku Kongresi*, (Beta 2022) 437-474 (Sorumluluk Davası).

- Tekinalp Ü, Poroy R ve Çamoğlu E, *Ortaklıklar II* (15.Bası Vedat 2019) (OrtaklıklarII)
- Tekinalp, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku* (5.Bası Vedat 2020). (Sermaye)
- Teoman Ö, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu*, (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları 1983). (Oy Hakkından Yoksunluk)
- Teoman Ö, 'Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi (1978-1982)' I. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, (Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü 1984). (Sempozyum)
- Tröger T, 'AktG § 136 Ausschluss des Stimmrechts' in Christian Kersting, Jochen Vetter and Zetzsche Dirk (eds) *Kölner Kommentar zum Aktiengesetz Band 3, Teilband 1a §§ 131-141* (3.Auflage Carl Heymanns Verlag 2021).
- Üçışık G ve Çelik A, *Anonim Şirketler Hukuku C.I* (8.Bası Adalet 2013).
- Watter R and Dubs D, 'Der Déchargebeschluss'(8) (2001) Aktuelle Juristische Praxis (AJP/PJA) 907-923 <www.dike.ch >
- Yanlı V ve Okutan Nilsson G, 'Türk Ticaret Kanunu'nun 198.maddesi Uyarınca Bildirim Yapılmamasının Anonim Şirketteki Oy Haklarına Etkisi', (Prof.Dr.Hamdi Yasaman'a Armağan) (Oniki Levha 2017) 771-778.
- www.beck – online
- www.dike.ch
- www.dejure.org
- www.kazanci.com
- www.lexpera.com